

MARIONA FAGES

1. *SANT PERE DE PREMIÀ. UN EXEMPLE DE LA DISTRIBUCIÓ DEL SÒL EN UNA COMUNITAT RURAL DEL MARESME A L'ALTA EDAT MITJANA.*¹

Aquest article presenta una aportació a la història d'una petita comunitat camperola del Maresme, a l'Alta Edat Mitjana, com és Sant Pere de Premià.² El nostre propòsit ha estat estudiar els mitjans d'accés a la propietat de la terra, així com l'estructura interna d'aquesta, a fi de conèixer la distribució del sòl entre els homes de Premià.³

Amb tot això, i en un àmbit concret, intentarem d'oferir una contribució històrica del Premià medieval ja que encara no s'havia efectuat un estudi particular sobre aquesta població; tan sols es tenia notícia d'algunes notes històriques més o menys disperses i que, malgrat tot, han estat força útils per la recerca de les fonts documentals.⁴ D'altra banda, en un àmbit més general, la nostra intenció serà la d'oferir una petita aportació per als estudis que actualment s'estan elaborant sobre localitats concretes del Baix Maresme, zona que creiem ha estat força oblidada per la historiografia a diferència d'altres indrets rurals del Principat.

1. Aquest article forma part d'un capítol de la meua tesi de llicenciatura *Sant Pere de Premià. Origen i desenvolupament d'una comunitat rural del Maresme (Segles X-XV)*, i que va ser presentada en la facultat de Geografia i Història de Barcelona el febrer de 1986, dirigida per la Dra. Carme Batlle.

2. Anotem aquí que sempre que es parli de Sant Pere ens referim també al municipi actual de Premià de Mar ja que la divisió entre ambdós termes no es produirà fins a la tercera dècada del segle XIX.

3. Les fonts documentals d'aquest estudi s'han extret dels *Libri Antiquitatum* que formen els quatre volums del Cartulari de la Seu de Barcelona. Contenen una xifra de 2790 documents, classificats en seccions regionals, sense ordre cronològic i que bàsicament la seva informació fa referència als béns, drets i privilegis de la Catedral de Barcelona; els més antics es remonten al segle IX. Del cos documental de Premià procedent d'aquests *Libri Antiquitatum* hem confeccionat uns quadres esquemàtics que presentem en aquest article.

4. MAS i DOMENEC, J.: *Notes històriques del Bisbat de Barcelona*. Establiment tipogràfic de Jaume Vives. Tipografia Catòlica Pontificia. Barcelona 1907-1921; i també a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Notes inèdites.

1.1 ANTECEDENTS

Podem pensar perfectament que la comunitat rural de Premià de l'Alta Edat Mitjana, es desenvolupà sobre un assentament romà; és a dir, damunt una antiga *villa* del Baix Imperi, nomenada *Primiliana*. Els orígens d'aquesta denominació els desconeixem totalment, però podríem vincular-los amb el nom del propietari o del primer possessor que la fundà.⁵ En la seva primera accepció, deuria d'ésser una casa de camp o de conreu, que paulatinament s'anà convertint en el lloc idoni on s'hi establí una comunitat camperola.

No coneixem fins a quin punt afectaren les invasions germàniques i sarraïnes a la població de Premià; potser aquesta seria una tasca de recerca interessant per a l'arqueologia. En certa manera, podríem creure que Premià, igual que el Maresme, degué sofrir les conseqüències del pas dels exèrcits;⁶ ara bé, es pot pensar en l'existència d'una continuïtat. En primer lloc, en aquesta zona força romanitzada, als visigots els hi fou difícil canviar les estructures establertes per l'Imperi Romà;⁷ En segon lloc, hem de tenir en compte que el domini sarraí, en la Catalunya Vella, fou molt relatiu car més que l'assentament d'una nova població ètnica, suposà l'establiment d'unes guarnicions en els centres neuràlgics, com podria ésser Barcelona.⁸

En la novena centúria, el poblament del Maresme era, encara, molt feble; tan sols trobem una localitat documentada: Sant Martí d'Argentona.⁹ Aquesta manca de població, segueix la tònica general del comtat de Barcelona, car en aquest període la frontera només es mantenia per la força dels murs barcelonis.¹⁰

En el segle X, la situació experimentà un canvi, com a conseqüència de la política portada a terme per Guifré II i el seu germà Sunyer que avançaren algunes posicions en el territori desert, situat al sud de la línia Llobregat-Cardener. Aquest avançament de territori va permetre intensificar la repoblació de les actuals comarques del Bages, Vallès i Maresme.

Pel que fa al Maresme, la repoblació evolucionà amb més lentitud que a d'altres llocs. L'explicació d'aquest fet podríem trobar-la, precisament, per la seva situació

5. BALARI i JOVANY, J.: *Orígenes históricos de Cataluña*. Establecimiento tipográfico de hijos de Jaime Jepús. Barcelona, 1899. p.246. Relaciona el nom de moltes viles romanes amb el dels seus fundadors o bé possessors. El nom *Primiliana* el podríem relacionar amb el nom propi de *Primilla*, ae (femení); *Primillio*, onis (masculí).

6. ALBERT i CORP, E.: *D'Iluro a Mataró. El Maresme del segle V al segle XIII*. Accésit Premi Iluro 1970. Caixa d'Estalvis Laietana. Ed. Rafael Dalmau. Mataró, 1973. p. 29.

7. SALRACH, J. M^a: *Re poblament i colonització agrària a l'Alta Edat Mitjana. a Estructura social i econòmica del camp català*. Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona. Edicions de la Magrana. 2^a ed. Barcelona, 1984. pp. 21-24.

8. *Ibidem*. pp. 25-27

9. SALRACH, J. M^a: *Història del Països Catalans. Dels orígens a 1714*. Ed. Edhasa. Barcelona, 1980. V.I, p. 209

10. *Ibidem*.

geogràfica que «per se» ofereix poques defenses naturals. L'obertura vers al mar facilità i afavorí incursions navals; tenim l'exemple de la que dirigí l'almirall Ibn Hamama el 935, el qual, després d'atacar diverses poblacions, compreses entre Niça i Marsella, saquejà el Maresme (Maçanet, Malgrat) i Barcelona.¹¹ La zona litoral del comtat de Barcelona inicià la seva repoblació entorn del Besòs, per obra dels successors de Guifré Borrell, és a dir, el comte Sunyer i els fills d'aquest, Borrell i Miró.¹² Ara bé, fins al segle XI tingueren una densitat de població inferior a algunes zones del interior més protegides.

1.2 LA REPOBLACIÓ EN EL TERME DE PREMIÀ

Centrant-nos ja en el cas concret de Premià, inmers dintre dels esdeveniments del Maresme, en els segles IX-X també podem advertir la feblesa de la seva població, fet aquest que ens queda palès amb la carència de fonts documentals. Tans sols, tenim registrat un document de la primera meitat del segle X; ara bé, a partir de la segona meitat, la documentació és ja freqüent.

La primera notícia que tenim de Premià remet al 930,¹³ any en que Amanda, juntament amb el seu fill Saboron, vengueren, per 10 sous, a Viudanelda una terra. El document de venda localitza aquesta propietat en la vila de Premià, sense aparèixer el concepte parròquia. Creiem que aquesta ommissió respon a la manca d'un quadre administratiu desenvolupat com, molt bé podria ésser el parroquial, —en el cas concret de Premià, el concepte parròquia apareixerà d'una manera arbitrària a partir de la segona meitat del segle XI i freqüentarà a partir del segle XII¹⁴—.

D'altra banda, si ens fixem en la procedència de la propietat venuda, veurem que aquesta no fou adquirida per Amanda mitjançant el sistema de la apriació, sinó que, anteriorment, l'obtingué a partir d'una compra; per tant, si considerem que l'apriació fou el mètode usual de repoblament i avançament del conreu en la Catalunya Vella, ens pot ésser possible creure en la presència d'uns pobladors establerts a Premià abans del segle X. L'estat dels béns en qüestió, presenta les apariències pròpies d'unes terres en un nivell, més o menys, avançat d'explotació. Trobem una casa amb la cort, un hort, figueres, una vinya, i, finalment, un trull —la presència del qual va

11. Ibidem. p. 161

12. ALBERT I CORP. E.: *Op. Cit.* p. 45

13. Veure quadres: Vendes segles X-XII (930-IX-6).

La datació d'aquest document presenta unes petites dificultats; en primer lloc Francesc Carreras Candi, a *Geografia General de Catalunya. Ciutat de Barcelona*. Ed. Albert Martín. Barcelona, 1916. p. 324, n° 847, data el document en el 927, no sabem per quins motius ja que en primer lloc, el document està datat de la següent manera: *VIII idus septembris anno I quod Carolus rex obiit post Odoni*, per tant, s'hauria de comptar a partir del primer any de la mort de Carles el Simple, és a dir, 7 d'octubre de 929. D'altra banda, mossèn Mas, data el document en el 929. Nosaltres creiem més convenient remontar-lo al 930.

14. Veure quadres: Vendes segles X-XII; Donacions segles X-XIII i Empenyoraments segles XI-XII.

totalment en consonància amb la intensitat de la viticultura.¹⁵ —. Tantmateix, si posem atenció en els béns mobles i immobles que rodejaven aquesta propietat, veurem que el desenvolupament del conreu està present, al menys, en aquesta zona, és a dir, dins de la vila de Premià. Intentarem ésser més explícits; en primer lloc, veiem com el complex format per la casa, cort i hort, limitava amb altres cases ja construïdes; i, en segon lloc, la vinya estava rodejada d'altres vinyes, fet que possiblement el podriem considerar com a simptomàtic, al menys d'una incipient repoblació.

Com hem dit abans, en la segona meitat del segle X, la documentació ja serà més copiosa, documentació vinculada amb les transaccions de béns mobles i immobles: edificis, terres, drets, etc. Pel que sembla, la procedència d'aquests es consolidà mitjançant l'heretament, els pactes matrimonials, els contractes de compra-venda, empenyoraments, etc.¹⁶ Tan sols trobem un cas que faci referència a l'aprisió; en concret és la del puig i torre que construí i fundà el pare d'Elies, Altemir, Ermen-garda i Bonadena:¹⁷

*Advenit nobis per ienitori nostre qui fuit per condritione sive ve per quacumque voce.*¹⁸

Creiem que aquí és on es remunten els orígens del castell o casa de Premià, qüestió de la que parlarem més endavant.

1.3 DISTRIBUCIÓ DEL SÒL

1.3.1 Els grans terratinents

a) Orígens i consolidació del patrimoni de la catedral de Barcelona en el terme de Premià.

La documentació que hem utilitzat en el present estudi, ens demostra que la seu de Barcelona al llarg de tota l'Edat Mitjana esdevindrà la gran propietaria del territori, o millor dit, del terme de Premià. Ara bé, haurem d'anotar un fet important, car la major part de la documentació emprada, prové del fons documental de l'Arxiu Capitular de Barcelona; per tant, estem davant d'unes informacions molt parcials i moltes de les conclusions que podem deduir queden totalment obertes a possibles rectificacions.

15. CARRERAS CANDI, Frc.: *Op. Cit.* p. 324.

16. Veure quadres: Vendes segles X-XII (930-IX-6 fins 995-V-2) Donacions segles X-XIII (994-?-?- i 995-II-1) i Contractes segles X-XI (962-II-29 i 965-II-24).

17. Veure quadres: Vendes segles X-XII (989-II-1 ó 4). Datem aquest dies perquè en el document consta l'expressió *II nonas Kalendas februari*, que manca de sentit; si ens basem en les Kalendes de febrer, haurem de datar-lo el 1 de febrer i si, pel contrari, ens basem en les 2 nonas, serà el 4 de dit mes.

18. A.C.B. L.A. II n° 472.

Sembla que les propietats, que anà adquirint la seu de Barcelona, a l'Alta Edat Mitjana, en el Maresme, foren de notable importància, centrant-se els nuclis principals a Mataró, Premià i Badalona.¹⁹

Les primeres notícies que tenim de la intervenció de la seu en el terme de Premià, es remunten al 966, any en que adquirí per la donació del comte Borrell, l'abat de Sant Cugat del Vallés —Landeric— i, Pere bisbe de Barcelona, —tots marmessors de testament de Mir—, les esglésies de Premià i Teià, juntament amb les seves parròquies, delmes i primícies.²⁰ Els elements que inclouen dita donació ens mostren la importància d'aquesta ja que, automàticament, la seu adquirirà un poder econòmic sobre dites parròquies, mitjançant el dret de percebre unes rendes anuals traduïdes en delmes i primícies. Altrament, a més d'assolir el domini sobre l'església i la seva parròquia, també suposà la facultat d'escollir el prevere que havia de regir-la; per tant, ens seria lícit pensar que aquest esdeveniment suposà l'obtenció, per part de la catedral, d'un control espiritual, social i econòmic sobre els homes de Premià.

A partir d'aquesta donació la seu de Barcelona s'introduirà cada cop amb més intensitat, en el terme de Premià; majoritàriament gràcies a les successives donacions que, a partir de la segona meitat del segle X, efectuaren als seus pobladors; i d'altre banda, encara que en menor proporció, a partir de les compres que efectuà. Les adquisicions són de tots tipus, des de peces petites de terres, fins a grans heretats; i en elles també intervindrà tot el mosaic de l'estructura social de Premià, des del petit camperol fins a membres de l'alta noblesa del comtat de Barcelona, com per exemple, el comte Mir, del que ja hem parlat, i, el bisbe de Barcelona, Vives, del que parlarem ara tot seguit.

—*Intervenció de Vives en el terme de Premià.*

Vives fou bisbe de Barcelona del 973 al 995, i jugà un paper important en la repoblació d'alguns llocs del domini de la catedral, com els castells de Montmell, Albà, Ribes i Bell-lloc. Com a fidel de Ramon Borrell ²¹ contribuí, després de la ràtzia d'Al-Mansur, en la reconstrucció de monestirs i esglésies i a redimir captius de Córdova. Tenia propietats per tot el Comtat de Barcelona, entre les quals, algunes es trobaven a Premià.

Les primeres notícies de la intervenció de Vives en el terme de Premià, es remunten al 986, any en que comprà a Bellane unes vinyes per 6 sous, localitzades entre les vinyes de Ferreollus i Ermengodo.²² Tres anys més tard, efectuà una

19. FELIU MONFORT, G.: *El dominio territorial de la sede de Barcelona, (800-1010)*. Barcelona (Tesi doctoral dactilografiada). Barcelona-Universidad, 1972. T.I p. 362

20. Veure quadres: Donacions segles X-XIII (966-XII-21).

21. A.C.B. L.A. IV, n° 150 i BONNASSIE, P.: *Catalunya mil anys enrera*. Ed. 62. Barcelona, 1979. V.I, p. 257

22. Veure quadres: Vendes segles X-XIII (986-III-14)

compra més important, en concret adquirí per 30 sous dels germans Altemir, Elies, Ermengarda i Bonadona, un puig i una torre que el pare d'aquests havia construït:²³

*Vindimus tibi ipso puio et ipsa torre nostrum proprium quod habemus in comitato Barchinonense, in Maretima, in termino Primiliano. Advenit nobis per ienitori nostre qui fuit per conditioe nova per quacumque voce (...)*²⁴

Malgrat que en aquesta darrera transacció només es fa referència d'una torre i un puig, pensem que aquí es presenten els possibles antecedents del que en l'any 994 seria el castell de Premià. És a dir, identifiquem la torre i puig que Vives adquirí en el 989 amb el castell²⁵ que aquest prelat menciona en el seu testament de l'any 994.

La consolidació del patrimoni de Vives creiem que es portà a terme mitjançant compres, com ja hem vist, o bé a partir de préstecs que endeutaren els camperols obligats a empenyorar els seus béns. Com en molts altres indrets de la Catalunya Vella, creiem que això fou el que succeí amb le seves propietats d'Argentona, Agell i Premià. El seu testament de l'any 994 és una bona prova de que era un terratinent força important.²⁶ Entre moltes altres coses, llegà a l'altar de la Santa Creu i Santa Eulàlia de la seu de Barcelona l'alou que tenia a Premià; establint en una clàusula, que seria usufructuat per Sesenanda i que a la mort d'aquesta, retornaria a la seu de Barcelona. Tantmateix, el document esmenta, per primer cop i d'una forma directa, l'existència del castell de Premià que igualment devia d'ésser llegat a la seu. Nosaltres creiem que la procedència d'aquest, es remet a la torra i puig que adquirí en el 989.

*(...) In primis concedo ad Domun Sancte Crucis et Sancte Eulalie Sedis Barchinone, omnem meum alaudem quod habeo in Primiliano, tam per comparationem quam per omnes voces. Tantum volo ut Sesenanda, femina, exinde teneat in diebus suis hoc quod in sua scriptura resonat; postea remaneat ad iamdicta Domus, cum ipsum omnem alaudem quod habeo in Agello et in Argentona, tam per comparationem quam per impignorationem vel per omnes voces, cum ipso alode qui fuit de Geriberto, quondam, quod ego teneo in mea potestate. Est hec omnia, terras et vineas, casas et curtes, ortis, arboribus, cultum vel eremum, pratis, pascuis, cum ipso castro qui est in Primiliano (...).*²⁷

23. Veure quadres: Vendes segles X-XII (989-II-1 ó 4)

24. A.C.B. L.A. II, nº 472

25. La documentació de l'Alta Edat Mitjana parla del castell de Premià, mentre que les fonts documentals de la Baixa Edat Mitjana fan referència a la Casa de Premià.

26. Veure quadres: Donacions segles X-XIII (994-?-?)

27. A.C.B. L.A. I, nº 46.

FELIU MONFORT, G.: *Op. cit.* T. II, pp. 263-271

No sabem fins a quin punt es portaren a terme les clàusules establertes en aquest testament;²⁸ puix que en coneixem un de posterior datat l'any 995.²⁹ D'entrada podríem pensar en la possibilitat de que aquest segon fos un codicil, però la presència d'uns nous almoïners ens demostra que el primer fou anul·lat.

En el de l'any 995, entre moltes altres coses, tenim anotada la donació de l'alou que posseïa a Premià, Cisa³¹ i Argentona. Aquest llegat ens presenta una problemàtica: en primer lloc, ens podem preguntar fins a quin punt podríem incloure el castell o casa de Premià dintre dels béns de l'alou que Vives llegà a la seu. Es difícil poder trobar una resposta a aquesta qüestió, car no tornarem a tenir informació del castell fins a les darreries del segle XIII.

D'altra banda, el testament també eludeix el dret d'usdefruit de Sesenanda;³² però, pel que sembla, pensem que aquesta l'adquirí. En efecte, en l'any 1009³³ tenim registrades unes terres que es trobaven en el Perelló a Banyeres, prop de la costa; aquestes eren propietat de l'altar de Santa Eulàlia de la seu de Barcelona, però el curiós és que el document especifica que anteriorment foren de Sesenanda.

—*Consolidació del domini patrimonial de la seu barcelonina. Segles XI-XII.*

Com hem vist, la catedral, a partir de la segona meitat del segle X, paulatinament, afiança el seu patrimoni en el terme de Premià; en primer lloc, mitjançant l'adquisició de la seva església i parròquia —amb tot el que això representava— i, d'altra banda, a partir de la donació de Vives que com sembla també era força important.

Tantmateix, en el segle XI, les successives donacions, contribuïren a la perfilació de tot aquest domini eclesiàstic, però no tan sols en el terme de Premià, sinó també en el Baix Maresme. En efecte, el 1053 adquirirà un alou comprés entre Vilassar, la riera de Teià, el litoral del mar i la serra de Sant Mateu;³⁴ quatre anys més tard, l'expansió del domini s'ampliarà vers l'oest fins el terme d'Alella.³⁵ En el 1073, podríem dir que l'eixamplament és ja desmesurat, puix que el domini abastarà quasi bé tota la zona de l'actual Baix Maresme;³⁶ és a dir, d'oest a est, del castell de

28. *Ibid.*, pp. 263-271. Considera que aquest testament no va tenir efecte ja que es coneix un de posterior.

29. Veure quadres: Donacions s. X-XIII (995-II-1)

30. En aquest cas es tracta d'un testament sacramental en el que el vescomte de Barcelona, Udalard, Sunifred i l'ardiaca Llobet, juren sobre l'altar de Santa Coloma de la catedral de Barcelona les últimes voluntats de Vives. En el primer testament els almoïners estan representats per Gotmar Bonuç, Bonfill, el vescomte de Barcelona Geribert, i, finalment, L'arxilevita Llobet.

31. El testament no inclou a la Cisa dintre del terme de Premià, possiblement aquest fet respon als encara imprecisos límits de Premià, car la Cisa es trobava entre els termes de Premià i Vilassar.

32. MAS, J.: Notes... v. 9, n° 279. Considera a Sesenanda com a germana de Vives, però no es pot afirmar ja que el testament no diu res al respecte.

33. Veure quadres; Vendes segles X-XII (1009-II-11)

34. *Ibid.*: Donacions segles X-XIII (1053-XII-12)

35. *Ibid.*: *Ibid.* (1057-V-3)

36. *Ibid.*: *Ibid.* (1073-III-24)

Mongat al torrent de Llavaneres, i del nord vers al sud, des de la serra de Parpers³⁷ i el castell de la Creu³⁸ fins al mar. Fins aquí, creiem, arribà el punt més àlgid de l'expansió del domini territorial de la seu de Barcelona en el Baix Maresme. Expansió que es deu a les múltiples donacions efectuades pels fidels.

Ens podríem qüestionar, quines foren les cojuntures que afavoriren totes aquestes donacions. Per un cantó, creiem que el factor pietat hi tingué molt a veure. Però d'altra banda hem de considerar que no sempre fou així; no podria respondre, a voltes, a una situació de dificultats econòmiques?. Tenim un exemple que ens pot dibuixar d'una manera més o menys certa aquesta realitat. El 1050 tenim notícies de la venda d'una sort de terra, on s'hi trobava un casal destruït, localitzada dintre de la vila de Premià.³⁹ Potser aquesta venda tradueix la impossibilitat, per part dels venedors—Geribert i la seva esposa Estregode—, de posar en explotació una terra; i per altra banda la necessitat de numerari, en concret, 4 mancusos d'or fou la quantitat que lliurà l'altar de la Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona per aquesta adquisició.

Cinc anys més tard, Geribert i Estregode, sota el concepte de precària, reberen del bisbe de Barcelona, Geribert, i de la caterva de canonges, uns casals quasi bé destruïts per a reedificar-hi i construir-hi cases, i localitzats en un altre indret de la vila de Premià; en concret, prop de l'església i el cementiri de Sant Pere i Sant Tomàs.⁴⁰

En certa manera, podem veure algun tipus de relació entre la venda efectuada l'any 1050, i el contracte establert el 1055. Relació que creiem de la següent manera: En un primer moment, veiem uns propietaris de terra que per una quantitat determinada —4 mancusos d'or— lliuren a la catedral la seva propietat. Aquest serà possiblement el primer pas pel qual Geribert i Estregode esdevindran depenents de la seu barcelonina; dependència que ja serà efectiva el 1055, any en que s'estipulà el contracte de precària. Ara bé, pel que fa a aquesta qüestió, no podem afirmar res amb seguretat car la documentació no és molt explícita.

Un exemple, potser més clarificador d'aquesta conjuntura adversària per part dels donadors, el tenim un segle més tard. En concret l'any 1155, Berenguer Guadall i la seva esposa Berenguera, donaren a l'altar de Sant Silvestre de la catedral de Barcelona, un camp localitzat en el Paradís,⁴¹ dintre del terme de Premià, i una

37. La serra de Parpers separa Argentona del Vallès, és a dir, des de el coll de Sant Bartomeu de Cabanyes fins a la carretera de Cardedeu on començava el terme del castell de Dosrius. CARRERAS CANDI, Fr.: *Lo castell de Burriach o de Sant Vicenç*. Biblioteca històrica del Maresme. Mataró, 1900. p.66

38. El castell de la creu, de la mateixa manera que el del Far, seguia a la serra de Parpers, sens dubte en la divisoria de les dues comarques, Vallès i Maresme. No han quedat restes del castell. CARRERAS CANDI, Fr.: *Ibid.*

39. Veure quadres: Vendes segles X-XII (1050-VI-26)

40. *Ibid.*: Contractes segles X-XI (1055-VIII-13)

41. El mot «paradis», DU CANGE el defineix com l'atri de la part delantera de l'església. BALARI i JOVANY: op. Cit. p. 640, ho deriva del francès *parvis* que LITTRÉ en el seu *Dictionnaire de la Langue Française* defineix com el lloc que està davant de la porta principal d'una església.

parellada d'una eimina de sembradura que es trobava a les Buades,⁴² dintre de la parròquia de Sant Genís de Vilassar. Amb la donació d'aquests béns, —que provenien dels genitors de Berenguera—, ambdós automàticament restaren com a censataris de dit altar amb l'obligació de lliurar per Nadal, mitja quartera d'oli.⁴³

Nou anys més tard Berenguera, vídua ja de Berenguer Guadall, juntament amb llurs fills⁴⁴ definiran a la seu barcelonina aquestes propietats, obtenint-ne una quantitat de 41 sous.⁴⁵ En ambdós casos, com ja s'ha dit, podem pensar en una conjuntura deficitària per part dels donadors-venedors; per ser més concrets direm que en la donació pietosa del 1155 s'encobreix un contracte de precària, mentre que en la venda de 1164 creiem que és lícit pensar en la concessió d'un possible préstec per part de la seu de Barcelona.

b) *Formació d'un patrimoni laic en la segona meitat del segle X.*

Emo i Isimbert són, potser, un clar exemple de com es pot arribar a consolidar tota una gran propietat. Els seus antecedents socio-econòmics dintre de l'àmbit de Premià, els desconeixem totalment. Però, tot sembla indicar-nos que foren uns individus poderosos en aquest nucli de població; i que a partir de la segona meitat del segle X aniran afermant tot un patrimoni, mitjançant l'adquisició de terres.

Les primeres notícies que tenim, en concret d'Isimbert, parteixen de l'any 930; d'alguna manera, el trobem vinculat amb membres de l'alta noblesa del comtat de Barcelona, com pot ésser la comtessa Garsenda, vídua del comte de Barcelona, Guifré II. Veiem que posseeix una terra al costat de la casa d'aquesta, localitzada dintre de la vila de Premià.⁴⁶

A partir de l'any 978 fins el 983, Emo i Isimbert, conjuntament, consolidaren tot el seu patrimoni d'una manera que podríem creure desmesurada; tan sols, en el termini de cinc anys efectuaren les compres de tres alous relativament considerables.

En efecte, l'any 978, compraren a Adaltrude, per 30 sous, tota una heretar que aquesta rebé dels seus genitors.⁴⁷ L'objecte de la venda, evidentment, és força important; a més d'incloure cases, corts, horts, pomeres, terres i vinyes, s'hi afegeix boscos, garrigues, prats, pastures, molins, aigües i canalitzacions. La importància d'aquest alou, també queda palesa en les seves afrontacions; en primer lloc, de nord

42. Evidentment és un lloc on s'hi troven arcades o voltes.

43. Veure quadres: Donacions segles X-XIII (1155-XI-26)

44. Aquests són Pere de Sant Vicenç i Ramon. Aquí tenim per primera vegada notícies de membres pertanyents a la família Sant Vicenç en el terme de Premià. Sobre aquesta família la meua tesina té un capítol específic.

45. Veure quadres: Vendes segles X-XII (1164-III-29)

46. *Ibid.*: Vendes segles X-XII (930-IX-6)

47. Veure quadres: Vendes segles X-XII (978-VII-29)

a sud, comprenia, aproximadament, des del vessant occidental de la Serra de Sant Mateu,⁴⁸ fins al mar; i d'est a oest, des de el terme de Vilassar fins l'areny de Teià.

En l'any 982, Isimbert novament amb la seva esposa Emo, adquiriren del prevere Oliva, un altre alou per una peça d'argent.⁴⁹ Malgrat que els béns mobles i immobles són menys importants que els de la compra de l'any 978, —car el document no menciona la venda de molins, prats, pastures—, creiem, però, que és relativament gran, almenys en el seu aspecte extensiu, puix que comprèn els termes de Premià i Teià; limitant de nord a sud des de el terme de Llobons i d'*Archa*,⁵⁰ —és a dir, des del vessant occidental de la serra de Sant Mateu, fins al mar; i, de l'est vers l'oest des d'el terme de Vilassar fins l'areny de Teià.

D'altra banda, pensem que aquest alou manté alguna relació amb el que el prevere Oliva comprà a Adaltruda per 70 sous l'any 981;⁵¹ precisament perquè les seves afrontacions coincideixen d'una manera absoluta.⁵² Ara bé, no podem assegurar que l'alou adquirit per Oliva en el 981 fos venut amb la seva totalitat a Emo i Isimbert en el 982, car en el primer cas es parla, entre altres coses, de la venda d'uns drets sobre unes terres, suposem que en estat de complantació mentre que en el segon cas, aquest aspecte resta eludit.

Aquestes vendes efectuades des del 978 fins el 982, ens dibuixen una situació inestable de la gran propietat. Aquest índex d'inestabilitat, el veiem per la raó de que en un espai de temps relativament curt, l'alou d'Adaltruda esdevindrà, en diversos terminis, a mans d'Isimbert i Emo; directament, mitjançant l'adquisició efectuada en l'any 978, i indirectament a partir de la compra de l'alou que Oliva anteriorment havia obtingut d'Adaltruda. De fet, les causes que motivaren aquesta situació les desconeixem totalment i no tenim cap antecedent que ens reveli la realitat d'Adaltruda; pot ser necessitat de numerari?, avançament a noves terres?, i que mitjançant el capital obtingut de les vendes, possibilités la compra de noves propietats en altres indrets?. Per altre banda, davant la coincidència de les afrontacions dels immobles corresponents a aquestes transaccions hi cabria la possibilitat de l'encobriment d'operacions prestamistes per part dels compradors. Ara bé, pel que fa a tot això la documentació és molt poc explícita i per tant creiem més convenient deixar la qüestió a l'aire.

Emo i Isimbert en el 983 continuaren l'ampliació del seu alou; en efecte, adquiriren de Miró i els seus fills (Goldregud, Arnust i Senuira)⁵³ tota una heretat

48.-Pel nord limitava am el terme d'*Archa*, aquest topònim ens ha estat impossible de localitzar-lo. BALARI I JOVANY: *Orígenes històrics de Catalunya* p. 623; identifica *archa* amb una fixuria de limitació de terres. Nosaltres mitjançant la documentació hem considerat que es localitza en el vessant occidental de la serra de Sant Mateu, prop del terme de Llobons, on hi radica la casa de can Gurguà Gres. Veure quadres: Vendes segles X-XII (983-IX-10)

49. Veure quadres: Vendes segles X-XII (983-IV-24)

50. Veure nota 48.

51. *Ibid: Ibid* (981-III-17)

52. *Ibid: Ibid* (981-III-17) i (982-IV-24)

53. *Ibid: Ibid* (983-IX-10)

per un preu establert en 4 peces.⁵⁴ Les afrontacions d'aquest alou concideixen també amb les de les adquisicions efectuades abans de l'any 983, és a dir del terme de Llobons fins al mar, —en direcció nord-sud-, i dels termes de Vilassar fins l'arenys de Teià, —en direcció est-oest—.

La coincidència en els límits o afrontacions dels tres alous que entraren a formar part del patrimoni d'Emo i Isimbert, ens mostra l'estructura interna d'aquesta propietat. En primer lloc, hem de destacar que la documentació no és molt explícita a l'hora de delimitar la situació geogràfica dels béns mobles i immobles que componen tots aquests alous; tan sols utilitza uns límits que sobrepassen, en certa manera, els «termes» de Premià. Tot això, creiem, descriu la realitat d'aquestes grans propietats formades majoritàriament per parcel·les, o millor dit, feixes o peces més o menys petites i disseminades per tot el terme. Per tant, tota aquesta heretat de cap de les maneres constitueix una unitat compacta, sinó que sovint es troba rodejada de peces de terra d'altres grans propietats, o bé també de petits alous.⁵⁵

Emo i Isimbert no només portarem a terme una política d'adquisicions de grans propietats, sinó que també dirigiren els seus interessos en l'adquisició de petits alous. Aquest fet possiblement respon a una necessitat d'integració o cohesió d'aquest gran domini.

Efectivament, a partir del 986, veurem a Emo, ja sense la presència del seu espòs, realitzant compres de petits alous. Aquest mateix any adquireix d'Aurundina i dels seus fills, Unigille, Mascarell —prevere—, i Gustrimir, una mojada de vinya⁵⁶ i un hort⁵⁷ amb arbres, per 14 sous i mig.⁵⁸ Tres anys més tard efectua una nova compra d'una mojada i mitja de vinya, per 14 sous, a Ausili i la seva esposa Cixilo.⁵⁹ Finalment, en l'any 1000 adquirirà per 11 sous i 3 diners, una terra localitzada prop de les seves propietats.⁶⁰

En l'adquisició d'aquests petits alous observem una política premeditada i dirigida per part d'Emo, envers l'aplegament i la cohesió del seu patrimoni. Senzillament, intentarà comprar terres més o menys properes a les seves propietats; si ens fixem en les afrontacions de les terres en qüestió veurem que en part, limitaven amb vinyes i terres de la seva propietat.⁶¹

54. Tot aquest alou fou adquirit per Miró per heretament i per la compra feta a la seva germana Pelegrina.

55. Sobre aquesta qüestió veure: BONNASSIE, P.: *Op. cit.* V.I. p.204

56. Aquesta vinya procedeix dels contractes de *complantatio* que Aurundina i el seu espòs Guifré efectuaren amb Miró. Veure quadres: Contractes segles X-XI (962-II-19), (965-II-24) i (975-I-31)

57. L'hort fou adquirit el 968 per Aurundina i el seu espòs Guifré mitjançant la compra feta a Bulagara i a la seva esposa Ermeriga per un preu de 2 sous i 3 diners. Veure quadres: Vendes segles X-XII. (968-VII-20).

58. Veure quadres: Vendes segles X-XII (986-III-9)

59. Veure quadres: Vendes segles X-XII (986-XII-29)

60. *Ibid.*: *Ibid.* (1000-II-27)

61. *Ibid.*: *Ibid.* (986-III-9) i (1000-II-27)

c) *Inestabilitat de la propietat laica*

Sense intentar arribar a cap tipus de generalització, creiem que la gran propietat laica de la mateixa manera que la petita, sovint es trobava en unes condicions força inestables. Veurem com grans propietaris a partir de permutes, empenyoraments, i altres medis, arribaren a formar tot un patrimoni. Però, per altre banda, també veurem com totes aquestes adquisicions es portaren a terme gràcies a les condicions desfavorables d'altres terratinents. Tenim un exemple de mitjans del segle XI que ens dibuixa aquesta problemàtica.

El germen que originà la formació del patrimoni d'Arnau Oliva en el terme de Premià, podríem trobar-lo a partir de la unió matrimonial establerta amb Ermessenda Donuç: no tenim notícies de quan es realitzà, però sabem que en el 1061 els germans d'aquesta, commutaren les seves propietats localitzades en el terme i parròquia de Premià, a canvi d'un alou que ella posseïa a Martorelles (Vallès Oriental).⁶² Les afrontacions dels béns adquirits per Arnau Oliba i Ermessenda presenten tots els símptomes d'una gran propietat:

*Et est hoc omnia in comitatu Barchinone, in loco vocitato Primiliano. Que affrontat prefata omnia: de parte oerientis, in Sancta Maria de Civitate Freta; de meridie, in media mare; de occiduo, in Sancto Andree de Palomar; de parte vero circi, in flumine qui dicunt Muier.*⁶³

Evidentment, la importància d'aquest patrimoni possibilità el desenvolupament socio-econòmic d'Arnau Oliba, si més no, en el terme de Premià. El trobem efectuant préstecs en espècie a grans propietaris que possiblement necessitaven gra per a resoldre una mala collita.

En efecte, de 1064 a 1065, Sinfrè, la seva esposa Trasgontia, i Richel, reberen d'Arnau Oliba 10 sesters d'ordi empenyorant unas terres amb vinyes i horts juntament amb els seus edificis i canalitzacions d'aigua; la importància d'aquesta propietat és considerable puix que comprenia tot el terme de Premià.⁶⁴

Seria interessant de conèixer el mes en que se efectuà aquest préstec perquè ens aclariria, amb detall, les motivacions que obligaren la seva realització; ara bé, el document eludeix aquestes dates, constant tan sols l'any. D'altra banda, ens podem fixar amb la resolució del manlleute que devia d'ésser cancel·lat en la festa de Sant Feliu, és a dir, en un període clau dintre del calendari agrícola, aproximadament el període de la collita d'estiu. Per tant, una bona collita permetria que els manllevadors retornessin el préstec amb els seus interessos, és a dir, els deu sesters d'ordi a

62. A.C.B. L.A. II, n° 484

63. *Ibid.*

64. Veure quadres: Empenyoraments segles XI-XII 1064 a 1065-?-?)

més de 3 quarteres i 3 quartans del mateix gra. La resolució del deute no es portà a terme, esdeveniment que relacionem amb una possible mala collita.

Pel que sembla la liquidació no s'efectuà fins l'any 1067. En aquesta data, els manllevadors vengueren a l'esposa d'Arnau Oliba -Ermessenda Donu- la propietat empenyorada juntament amb el deute.⁶⁵ -El pagament de la venda, creiem, facilità la conclusió del crèdit car s'establí el preu de la penyora en qüestió.⁶⁶ - Per tant, podríem dir que una part mitjançant el préstec, l'esposa d'Arnau Oliba introduí una propietat força important dintre del seu patrimoni; i en contrapartida, a partir d'aquest deute a uns gran propietaris caiguts en l'escassetat, no els hi feu possible el retorn d'uns sesters de blat, suposant això la pèrdua del seu alou.

Tenim altres exemples que ens mostren com les pràctiques del crèdit, en el terme de Premià, possibilitaren als prestadors l'ampliació del seu patrimoni davant els deutes impagats. Per exemple, Bernat Ermengol, en la primera meitat del segle XII, adquirí un alou amb el seu mas, dues peces de terra i una vinya per raó del préstec de 4 morabatins cedit a Berenguer Sanç i la seva esposa Ermeniardis, l'any 1105.⁶⁷ - Posteriorment, aquest alou restà sota la propietat de la seu de Barcelona per la donació de Bernat Ermengol⁶⁸ -en el 1109, juntament amb un alou que es trobava a Tiana i que procedia de Gerald de Castelló, probablement com a conseqüència d'un préstec impagat, tal com succeí en el cas de Berenguer Sanç i Ermeniardis.⁶⁹ -

d) *Estructura de la gran propietat: l'alou d'Arsenda, un exemple de la segona meitat el segle XI*

Disposem d'un text de la segona meitat del segle XI, extret dels *Libri Antiquitatum* de l'Arxiu Capítular de Barcelona⁷⁰ que el podríem utilitzar com a exemple clarificador de com esdevenia l'estructura interna d'una gran propietat localitzada en els termes de Premià i Teià.

Amb motiu de la donació que Arsenda⁷¹ efectuà al seu net Gundeball Ramon, veguer d'Eramprunyà, es portà a terme la mesura de les terres incloses en aquesta

65. *Ibid.*: Vendes segles X-XIII (1067-VIII-27)

66. DU CANGE. La veu *quadius* es relaciona amb els conceptes de fideiusser empenyorament, etc. Veure veus *quadius* i *vadium*.

67. Veure quadres: Empenyoraments segles XI-XII (1105-VII-27)

68. En el document Bernat Ermengol consta com a canonge.

69. Veure quadres: Donacions segles X-XIII (1105-VII-27).

Tenim notícies de que Ramon Pere i Pere del Far, nebots de Bernat Ermengol, usurparen a la Canònica de Barcelona, entre altres coses, aquests alous; fet pel que restaren condemnats a fer-ne definició sota sentència d'excomunicació. Veure quadres: Donacions segles X-XIII (1127-III-28)

70. A.C.B. L.A. II, n° 424. El document, sense especificar el dia i el mes, està datat l'any 10 del regnat de Felip I, per tant considerarem el període comprès dintre de l'any desè d'aquest sobirà, és a dir, entre el 29.VIII.1069 i el 29.VIII.1070.

71. No tenim notícies sobre els orígens de la formació del patrimoni d'Arsenda en el terme de Premià, però pel que sembla pertanyia a una família important del comtat de Barcelona car el seu net era veguer d'Eramprunyà.

propietat,⁷² essent-hi presents en l'acte, en concepte de testimonis, Ermemir Belitó, Berenguer Baró, Bernat Salomó, Guillem Geribert, Pere Esteve i altres camperols d'ambdós termes.

Encara que no disposem de notícies suficients per a identificar aquestes camperols, creiem però que formaven part de la rudimentària administració «municipal» de Premià i Teia.⁷³ D'altra banda, dos d'aquests —Ermemir Belitó i Bernat Salomó— foren escollits batlles d'aquest alou, és a dir, administradors de la propietat⁷⁴ que acabava d'adquirir Gundeball Ramon, potser amb ànims de resoldre les absències del nou propietari, ja que era el veguer d'Eramprunyà.

Les notícies que ens aporta aquest text són força interessants, puix que ens ha permès de conèixer les superfícies aproximades de cada una de les terres que formaven part de l'alou d'Arsenda. El mesurament suposà un recompte detallat de cada camp, en el qual, a més, s'especificà la longitud de cada una de les afrontacions. A partir d'aquí, ens ha estat possible calcular les corresponents superfícies que es troben especificades i comentades després del quadre annex que presentem en aquest subcapítol.

En primer lloc direm que aquest alou estava format per un conglomerat de sorts, feixes, peces i *pecioles*, disgregades tant en el terme de Premià, com en el de Teia. D'entrada, amb la presència d'aquesta matització terminològica, podem pensar en una similitud, car cada una d'aquestes denominacions expressen la idea de fragmentació o partició d'una peça de terra més gran. Aquesta diferenciació terminològica ha de respondre a algun tipus de circumstància especial. Per una banda, hem pensat en una diferenciació a partir de les variants de superfície, ara bé, aquesta no és molt clarificadora, puix que la sort, la feixa i finalment la peça de terra oscil·la entre els 140 m²⁷⁵ i els 4.220 m²;⁷⁶ d'altra banda, la feixa esdevé entre uns mínims de 1.030 m²⁷⁷ i uns màxims de 5.630 m²;⁷⁸ i, finalment, la sort presenta com a mínims 215

72. En el marge dret d'aquest document (L.A. II, n° 424) hi ha una nota que especifica que es tracta d'un capbreu de Premià i Teia. Nosaltres creiem que més que un capbreu és una mesura de totes les terres que posseïa Arsenda car no s'especifiquen per res els reconeixements fets pels emfiteutes a la seva senyora directe com tampoc es reconeixen els drets que ella tenia sobre els béns immobles així com els censos als quals hi tenia dret. Tan sols consta la localització de cada una de les terres i les longituds de les respectives afrontacions.

73. Com era costum en aquest període quan s'efectuava algun tipus de mesura o partició de terres generalment hi estaven presents els prohoms de la localitat.

74. *Isti sunt omnes sub quorum presentia hec alaudis suprascripta fuit terminata et mesurata, scilicet, Ermemirus Belite, et Berengarius Berano et Bernardus Salomoni et Guillelmus Geriberti et Petrus Stefani vel alii homines laboratores Taiane et Primiliane. Et hoc fecerunt vidente et audiente Gundeballe Raimundo, vicarium Erampruniane et prebendit ille prefata alaudia per manu Arsinda avia sua ad suum alodium sicut retulit in scriptura quod illa ei facit et igitur comendavit predicto Gundeballe suprascriptis alaudibus ad suis baiulis nominati Ermemire Belite et Bernardo Salomoni.* (A.C.B. L.A. II, n° 424).

75. Quadre annex: n° 11

76. Quadre annex: n° 18

77. *Ibid.*: n° 38

78. *Ibid.*: n° 28

m^2 ⁷⁹ i com a màxims $3.450 m^2$.⁸⁰ Evidentment, la més diferenciadora és la *peciola*, que com a diminutiu de peça, presenta una oscil·lació de $95 m^2$ ⁸¹ fins a $380 m^2$.⁸²

Podríem pensar en una diferenciació a partir de la forma geomètrica de la terra. En el cas de la feixa, sempre presenta una figura allargada de forma rectangular;⁸³ ara bé, també trobem, en algunes ocasions que tant peces com sorts presenten una forma rectangular similar a la de la feixa.⁸⁴ Salvades algunes excepcions⁸⁵ la majoria de terres presenten unes figures més o menys regulars, mostrant unes formes quadrades, rectangulars o bé trapezoïdals.

Pel que sembla, la diferenciació entre peça i sort és la que resta menys explícita, en relació a la superfície i a la forma geomètrica. Ambdós termes responen a una realitat concreta, és a dir, la divisió o parcelació d'una terra més gran; fragmentació que majoritàriament es va produir pel creixement de la població, característica dels segles XI-XII-XIII.

Si sumem la superfície total de les terres que Gundeball Ramon adquirí de la seva àvia, veurem que ens trobem davant d'una propietat d'una relevància considerable; tenia una extensió aproximada de $45.655 m^2$, és a dir, 4 hectàrees i mitja més o menys. Ara bé, com ja hem dit, no presenta una unitat compacta de terres; si bé algunes d'aquestes estan relativament properes,⁸⁶ la majoria es troba disseminada pels termes de Premià i Teià, —d'est a oest— i des de la Serralada Litoral⁸⁷ (Serra de Sant Mateu) fins al mar⁸⁸ —de nord a sud—. La localització exacta de cada una d'aquestes terres ens ha estat impossible, car molts dels topònims esmentats, els desconeixem totalment per haver desaparegut.

En el 1090 Gundeball Ramon per disposició testamentària llegà, entre altres coses, tot aquest alou al seu germà Guillem Ramon,⁸⁹ del que tampoc tenim notícies.

Hagués estat interessant de conèixer l'organització interna de l'explotació d'aquest alou, però el document resta mut al respecte, ja que no especifica quines eren les persones establertes en cada una de les peces, com tampoc els censos que havien

79. *Ibid.*: n° 12

80. *Ibid.*: n° 9

81. *Ibid.*: n° 20

82. *Ibid.*: n° 14

83. *Ibid.*: n° 15, 17, 19, 23 (?), 25 (?), 28, 38.

Generalment es troben localitzades en els pendents de les montanyes per aprofitar el terreny. (Veure: quadre anex: n° 15, 19).

84. Quadre anex: n° 6, 11, 20, 26, 34, etc.

85. *Ibid.*: n° 7, 10

86. Quadre anex: n° 9, 10; 11, 12, 23, 29; 24, 25; 34, 35.

87. *Ibid.*: n° 1, 15

88. *Ibid.*: n° 14, 23, 29, 31, 33, 37, 38

89. RIUS SERRA, J.: *Cartulari de Sant Cugat del Vallès*. (CSIC) Escuela de Estudios Medievales. Barcelona, 1946. V. II, pp. 422-423, n° 764. Testament 1097, Gener, 10.

TERMINACIÓ I MENSURACIÓ DE L'ALOU D'ARSENDA (ÀVIA DEL VEGUER D'ERAMPRUNYA)

BÉ		LLOC	AFRONTACIONS			SUPERFÍCIE
31	La peça esmentada que està al PLEDAMON al costat de la via		N. 1 dextra S. Al costat del mar 3,5 dextres			
32	1 peça «qui est pro pigminata»		N. 11 dextres 30,756 m. S. 11 " 30,756 " E. Terra d'ARSENDA i els seus nets 9 " 25,164 " O. 18 " 50,328 "			1.075 m ²
33	1 peça	PERELLADA (al costat del mar)	N. 6 dextres 16,776 m. S. 6 " 16,776 " E. Terra de Sant Joan 32 " 89,472 " O. 32 " 89,472 "			1.500 m ²
34	1 peça	Camp de GISAN	N. 2,5 dextres 6,99 m. S. 3 " menys 1/4 7,689 " E. Terra de BONFILL DE CASTROVIL 9,5 " 26,562 " O. 9,5 " 26,562 "			195 m ²
35	1 peciola	Camp de GISAN	N. 2 dextres 5,592 m. S. «in latitudine» 2 " 5,592 " E. Terra de VIVES, GUILLEM i PEPINI 9,5 " 26,562 " O. Terra del Camp de GISAN 9,5 " 26,562 "			150 m ²
37	1 peça	AIGUA DOLÇA	N. «in longitudo» 7 dextres 19,572 m. S. 7 " 19,572 " E. Alou de GIBERT i els seus fills. 3 " 8,388 " O. 3 " 8,388 "			65 m ²
37	1 peça	AIGUA DOLÇA	N. «in latitudine» 3,5 dextres 9,786 m. S. 3,5 " 9,786 " E. Terra de Sant Joan «in longitudo» 24 " 67,104 " O. 24 " 67,104 "			660 m ²
38	1 feixa	MOLLAL	N. 2,5 dextres 6,99 m. S. «in latitudo» 2 " i 1/2 braçada 6,427 " E. ERMEMIRUS BELITO 55 " 153,78 " O. «in longitudo» 55 " 153,78 "			1.030 m ²

TERMINACIÓ I MENSURACIÓ DE L'ALOU D'ARSENDA (ÀVIA DEL VEGUER D'ERAMPRUNYA)

BÉ		LLOC	AFRONTACIONS			SUPERFÍCIE
1	1 peça amb arbres i vinya 1 mansione amb una peça d'hort que té RIGALLUS:	«ad ipsa Caval»	N. Marge i la peça que està al costat de la casa de St. Mateu. S. Terra de SICARD (sic) i fills fins l'hort de GERARD i la via. E. Marge i la peça que està al costat de la casa de St. Mateu. O. Marge i la peça que està al costat de la casa de St. Mateu.			
2	1 peça amb un casal	Prop de la casa de Sant (?) de FERRIOLI	N. ARAGALL (sic) S. Via (sic) E. Terra de (?) SENDREDI O. Torrent (sic)			
3	2 peces de vinya	Vall de BULGARA	N. «infra duas pecias»	25 dextres	69,9 m.	3.130 m ²
			S.	25 "	69,9 "	
			E.	16 "	44,736 "	
			O.	16 "	44,736 "	
4	1 peça	L'OLIVA	N.	13 dextres	36,348 m.	835 m ²
			S.	13 "	36,348 "	
			E. Torrent	9,5 "	26,562 "	
			O.	7 "	19,572 "	
5	1 peça	Vall de SEDER	N. Torrent	12,5 dextres	34,95 m.	1.665 m ²
			S. Alou d'ADALET	15 "	41,94 "	
			E. Marge	13,5 "	37,746 "	
			O.	18 "	50,328 "	
6	1 sort	Areny prop de la tera de RAIMUNOL	N.	10,5 dextres	29,358 m.	235 m ²
			S.	10,5 "	32,154 "	
			E.	3 "	8,388 "	
			O.	2,5 "	6,99 "	
7	1 peça	Al costat de la terra de PAULÍ	N.	18 dextres	50,328 m.	1.500 m ²
			S. Alou d'ARSENDA i MELLE (sic)	13 "	36,348 "	
			E.	18 "	50,328 "	
			O. Sorra	8,5 "	23,766 "	
8	1 peça	Pujol	N.	11 dextres	30,756 m.	680 m ²
			S.	18 "	50,328 "	
			E.	7 "	19,572 "	
			O.	7 "	19,572 "	

TERMINACIÓ I MENSURACIÓ DE L'ALOD D'ARSENDA (ÀVIA DEL VEGUER D'ERAMPRUNYA)

BÉ		LLOC	AFRONTACIONS			SUPERFÍCIE
16	1 peça	Camp de RENER	N.	7 dextres	19,572 m.	1.805 m ²
			S.	7 "	19,572 "	
			E. Terra de Sant Joan	33 "	92,268 "	
			O.	33 "	92,268 "	
17	1 feixa	Camp de RIQUER	N.	«in latitudo» 5 dextres	13,98 m.	1.450 m ²
			S.	«in latitudo» 5 "	13,98 "	
			E. BERENGUER BARÓ «in longitudo»	37 "	103,452 "	
			O.	«in longitudo» 37 "	103,452 "	
18	1 peça	«ad ipsas parietes» «et est mensurata predicta terra de parietes exceptus fexa .I. qui est in contencio»	N.	31 dextres	86,676 m.	4.220 m ²
			S.	36 "	100,656 "	
			E. Terra de SICARDIS o d'AR- SENDA «in latitudo»	21 "	58,716 "	
			O.	12 "	33,552 "	
19	1 feixa	Parets antigues	N.	«in latitudo» 5 dextres	13,98 m.	1.060 m ²
			S.	3 "	8,388 "	
			E. Terra de Sant Joan «in longitudo»	34 "	95,064 "	
			O.	34 "	95,064 "	
20	1 peciola	«ad pariete corba»	N.	«in longitudo» 8,5 dextres	23,766 m.	95 m ²
			S.	8 "	22,368 "	
			E. Terra d'AZALEDIS «in latitudo»	1,5 "	4,194 "	
			O.	1,5 "	4,194 "	
21	1 peça		N.	12 dextres	33,552 m.	235 m ²
			S.	12 "	33,552 "	
			E. Terra de (?) «in latitudo»	2,5 "	6,99 "	
			O.	2,5 "	6,99 "	
22	1 peça		N.	«in longitudine» 38 dextres	106,248 m.	1.925 m ²
			S.	38 "	106,248 "	
			E. Terra de GUILLEM «in latitudo»	6 "	16,776 "	
			O.	«in latitudo» 6,5 "	18,174 "	
23	1 peça	«PLEDAMON et in alodio»	«Affrontat de circi in alode de Raimundi Ermemirus et in via qui vadit in omnes que partes et inde habet dextros in latitudo et in longitudine pervadit usque in mari»			

TERMINACIÓ I MENSURACIÓ DE L'ALOU D'ARSENDA (ÀVIA DEL VEGUER D'ERAMPRUNYA)

BÉ		LLOC	AFRONTACIONS			SUPERFICIE
24	1 peça	En les feixes que estan sobre la via	N. Terra de Joan VENRELL (sic) i hereus.	5 dextres	13,98 m.	1.290 m ²
			S.	5 "	13,98 "	
			E. «in longitudine usque in via»	33 "	92,268 m.	
			O.	33 "	92,268 "	
25	1 feixa	Sota la via	«Et alia fexa subtus via qui affronta in predicta via de circio et in predicta fexa et habet dextros. III. et ita habet et longitudo pervadit usque ad mare et facit una clarum ad capterius in parte occiduo.»			
26	1 peça	«ad ipso PERDONO»	N.	5 dextres	13,98 m.	1.460 m ²
			S. Via que va a tot arreu.	6 "	16,776 m.	
			E. Terra de IANVICIA	34 "	95,064 "	
			O.	34 "	95,064 "	
27	1 peça	Pujol de Vilassar	N. «in longitudo»	34,5 dextres	96,462 m.	
			S.	21 "	58,716 "	
			E. Terra de Sant Marçal «in latitudo»	7 "	19,572 "	
			O.	9 "	25,164 "	
28	1 feixa	QUADRONI	N.	10 dextres	27,96 m.	5.630 m ²
			S.	10 "	27,96 "	
			E. Alou de OZOLEUS, GUILLEM i BERENGUER BARÓ	72 "	201,312 "	
			O.	72 "	201,312 "	
29	1 peça	PLEDAMON (al costat del mar)	N.	4 dextres	11,184 m.	500 m ²
			S. Via que va prop del mar	4 "	11,184 "	
			E. Terra de Sant Pau	16 "	44,736 "	
			O.	16 "	44,736 "	
30	1 peça		N. Alou d'ADALOZ «in latitudo»	18 dextres	50,328 m.	4.000 m ²
			S.	14 "	39,144 "	
			E.	35 "	97,86 "	
			O.	31 "	86,676 "	

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
930 IX 6	ACB-LA. II N. 461 Mas v 9, n. 10 AHCBC Mas v 19, F.2	AMANDA (dona) i SABORON (fill)	VIUDANEL- DA	Vila de Premià	Casa, cort, hort, vinya, figueres, solar de la premsa (torcularium)	Per compra i per tutela del fill	10 sous	Casa, cort i hort E. Casa de Trasovado i terra d'Ismbert. O. Via que va per la vila. S. Casa Garsenda com- tessa i la terra d'Ismbert. N. Terra de Justa i els seus fills. Vinya E. Vinya de la compra- dora i els seus hereus. S. Vinya de Carpio i hereus. O. Vinya de Bon- home i hereus. N. Amb el marge.
968 VII 20	ACB-LA. II - N. 467 Mas v 9, n. 45 AHCBC Mas v 19, F.2	BULGARA i la seva esposa ERMERIGA	GUIFRÉ i la seva esposa AURUNDI- NA	Dintre la Vila de Premià	Hort, tanca, ar- bres	Per compra i la seva esposa per la dècima	2 sous i 3 diners	N. Hort de Miró que diuen LUBETO (té 2 dextres) E. Hort d'Abila i he- reus (té 2 dextres) S. Hort de Triers, que anomenen MOTIO- NE, i hereus (té 2 dextres) O. Terra de Miró que diuen LOBETO (ex inde dextros. II. et amplius)
974 IV 24	ACB-LA. II N. 470 Mas v. 9, n. 52 AHCBC Mas v. 19, F.2	GELSINDA i SIGEARA (do- nes) i el germà d'elles COMPARAT	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Pre- mià	Vinya	Pels genitors	16 sous	N. Camí públic (té 16 dextres) E. Vinya de Marcià (té 59 dextres) S. Terra d'Auru- tio (té 8 dextres) O. Vinya de Comparat (té 50 dextres)
974 V 7	ACB-La. II N. 475 Mas v. 9, n. 53	COMPARAT	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Pre- mià	Vinya	Pels genitors	1 sou i 3 diners	N. Camí públic. E. Vinya dels compra- dors. S. Vinya d'Aguila O. Vinya de Matha

TERMINACIÓ I MENSURACIÓ DE L'ALOU D'ARSENDA (ÀVIA DEL VEGUER D'ERAMPRUNYA)

BÉ		LLOC	AFRONTACIONS				SUPERFÍCIE
9	1 sort	Puig DEVODELAS sota la terra de PEPIN	N.	21	dextres	58,716 m.	3.450 m ²
			S.	21	"	58,716 "	
			E.	21	"	58,716 "	
			O.	21	"	58,716 "	
10	1 sort	Puig DEVODELAS al costat de la terra de GERBERT	N.	27	dextres	75,492 m.	2.780 m ²
			S. Alou de GERVE (sic)	27	"	75,492 "	
			E. Alou de BERENGUER «in latitud et longitudine»	3	"	8,388 "	
			O. Alou de GERVE (sic)	27	"	75,492 "	
11	1 peça	Prop de l'alou de St. PAU	N.	18	dextres	50,328 m.	140 m ²
			S.	18	"	50,328 "	
			E. «in latitud et longitudine»	1	dextre	2,796 "	
			O.	1	"	2,796 "	
12	1 sort	Prop de l'alou de St. PAU	N.	18,5	dextres	51,726 m.	215 m ²
			S.	18,5	"	51,726 "	
			E.	1,5	"	4,194 "	
			O.	1,5	"	4,194 "	
13	1 sort	FIGEROLA al costat de l'alou de VIVES GUILLEM	N.	22	dextres	61,512 m.	1.205 m ²
			S.	22	"	61,512 "	
			E. «in latitud et longitudine»	7	"	19,572 "	
			O.	7	"	19,572 "	
14	1 peciola	Al costat del mar	N.	7	dextres	19,572 m.	380 m ²
			S.	7	"	19,572 "	
			E. Terra de GISLA UNUFRED «in latitud et longitudine»	10	"	27,96 "	
			O. «in latitud»	5	"	13,98 "	
15	1 feixa	«Subrus serras»	N. Il·legible	3,5	dextres	9,786 m.	1.095 m ²
			S. «in latitud»	4,5	"	12,582 "	
			E. Terra d'ADALET «in longitudine»	35	"	97,86 "	
			O. «in longitudine»	75	"	209,7 "	

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
982 IV 24	ACB-LA. II N. 454 Mas v. 9, n. 70	OLIBA (prevere)	ISIMBERT i la seva esposa EIMO	Termes de Premià i Teià.	Terres, vinyes, cases, hort, pomeres, tant conreat com erm, «re-go vel subtus re-go», tant a la muntanya com en pla, solars, edificis, «parietes cutas», «stellicunos».	Per compra i altres formes	1 peça d'argent de pes legítim	N. Terme de LUPO-NES o l'ARCHA E. Terme de Vilassar. S. Litoral del mar. O. Areny de Teià
983 IX 10	ACB-LA. II N. 468 Mas v. 9, n. 71 AHC B Mas v. 19, F.2	MIRÓ que anomenem LOBETO i els fills GOLDRE-GUD AR-NUST i SENU IRA	ISIMBERT i la seva esposa EMO.	Vila de Premià i Teià	Heretat, pla, muntanya: cases amb solars, edificis, horts, corts pomeres, terres, vinyes, «petris, garriciis, aquis, rum, ductibus et reductibus».	Dels pares dels venedors i per compra feta a Pe-legrina, germana de Miró	4 peces	N. Terme de LUBO-NES et ipsa ARCHA E. Terme de Vilasar S. Litoral del mar O. Areny de Teià
986 III 9	ACB-LA. II N. 485 Mas v. 9, n. 78	AURUNDI-NA (dona) i els fills UNGI-LLE, MASCA-RELL (prevere) GUSTRIMI-RUS	EMO (dona)	Vila de Premià	Vinya d'una modiat i hort amb arbres.	La vinya per coplantació que va fer amb el seu espòs, L'hort per compra,	14 sous i mig.	Vinya N. Vinya de la compradora. E. Torrent. S. Vinya de la compradora. O. Torrent. Hort N. Hort de la compradora. E. Hort de Miró, prevere. S. Hort de Trià, que nomenen MOCION. O. Hort de la compradora.
986 III 14	ACB-LA. II N. 459 Mas v. 9, n. 79	BELLANE	VIVES (bisbe)	Terme de Premià	Vinyes.	Pel seu fill	6 sous	N. Vinya de Ferreollus E. Vinya de Ermengodo. S. Vinya de Ferreollus. O. Vinya de Ermengodo (dona).

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
974 V 26	ACB-LA. II N. 483 Mas v. 9, n 54	GELSINDA i la seva germana SIGEARA	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Una sort de vinya.	Pels genitors	2 sous	N. Camí públic E. Vinya de Marcià S. Vinya d'Achila O. Vinya de Pepino i dels venedors
977 II 1	ACB-LA. II N. 486 Mas v. 9, n. 58	MARCA (dona)	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Vinya	Pels genitors	1 sou i 2 diners	E. Vinya de Pepino S. Terra d'Aurucino O. Vinya dels compradors. N. Camí públic.
978 VII 29	ACB-LA. II N. 455 Mas v. 9, n. 62	ADALTRUDE (dona)	ISIMBERT i la seva esposa FMO	Lloc dit Premià	Cases, corts, horts, pomeres i altres arbres, terres, vinyes, boscos, garrigues, prats, pastures, molins, aquis, aquarum in educibus vel reductibus.	Pels genitors, difunts.	30 sous	E. Terme de Vilassar S. Ones del mar O. Terme d'Alella N. Terme que diuen d'Archa
981 III 17	ACB-LA. II N. 456 Mas v. 9, n. 67	ADALTRUDE (dona)	OLIBA (prevère)	Dintre la vila de Premià i en el terme de Teià	Heretat, cases, corts, solars, edificis, horts, terres, vinyes, conreades i ermes, tant a la muntanya com en el pla, «rego insubtus rego», «et ipsa mea voce de ipsos planetarios.	Pels genitors i per altres formes.	70 sous	N. Terme de LUBO NES i d'ARCHA E. Terme de Vilassar S. Litoral del mar. O. Areny de Teià

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
1002 XII 1	ACB-LA. II N. 463 Mas v. 9, n. 220 AHC B Mas v. 19, F. 3	ELIES i la seva esposa CUSCHA	UNOGILLE i la seva esposa CIXULO	Terme de Premià	Dues peces de terra i una vinya.	Elies pels seus genitors i Cuscha per la dècima	13 sous i mig	La vinya, terra que està a l'Oliva N. Terra de Malancico. E. Vinya de Bonhome i hereus. S. Terra de Bonhome. O. Terra Dadille (dona) Aquesta terra té 25 dex- tres de llarg; d'ample, per un costat 4 dextres i per l'altre 3. Vinya N. Vinya de Malancico. E. Vinya de Miró (pre- vere). S. Vinya de Bonadona. O. Torrent. Aquesta vinya té 9 dex- tres de llarg i 5 d'am- ple.
1005 IV 13	ACB-LA. II N. 465 Mas v. 9, n. 236 AHC B Mas v. 19, F. 3	SUNEGILLE i la seva esposa RICHILLE.	GUILLEM i la seva esposa BELLIARDIS	Terme de Premià en el MOLLAL.	Terra.	Sunegille pel seu genitor i Richilde per la dècima.	2 sous	N. Marges de Sunegillo E. Terra de Guilabert (vescomte). S. Sorra del mar. O. Terra del compra- dor.
1005 IV 13	ACB-LA. II N. 466 Mas v. 9, n. 237.	ERMENGO- DE (dona)	GUILLEM i la seva esposa BELLIARDIS	Terme de Premià en el lloc nomenat CAMP D'EN LLOPART	Terra.	Pels genitors	1 sou i mig	N. Terra del cenobi de Sant Joan E. Terra del compra- dor. S. El marge. O. Terra del cenobi de Sant Joan.
1008 VI 7	ACB-LA. II N. 460 Mas v. 9, n. 268 AHC B Mas v. 19, F. 3	BERNAT i la seva esposa CHIXOL que nomenen LOBETA	BALLIARDIS (dona)	Terme de Premià a les Banyeres.	Terra, vinya, vinyal.	Bernat per conjuració Lobeta per la dècima i altres formes.	4 mancosos d'or	N. Via pública. E. Terra de Santa Maria. S. Ones del mar. O. No consta.

VENDES

<i>DATA</i>	<i>R.E.F.</i>	<i>VENEDOR</i>	<i>COMPRADOR</i>	<i>SITUACIÓ</i>	<i>OBJECTE</i>	<i>PROCED.</i>	<i>PREU</i>	<i>AFRONTACIONS</i>
986 XII 29	ACB-LA. II N. 458 Mas v. 9, n. 86	AUSILI i la seva esposa CIXILO que nomenem CALUNCIA	EMO (dona)	Terme de Pre- mià	Vinya d'una mo- diata i mitja.	Per compra i altres formes	14 sous	N. Via pública. E. Vinya de Riculfus i hereus. S. Terra de Guntardus i hereus. O. Vinya de Riculfus i hereus.
989 II 1 o 4	ACB-LA. II N. 472 Mas v. 9, n. 96	ELIAS (preve- re), ALTEMI- RUS, ERMEN- GARDA (do- na) i BONA- DONA (dona).	VIVES (bisbe)	Terme de Pre- mià	Puig, torre.	« Per ienitori nostre, qui fuit per con- dritione sive per quacum- que voce. »	30 sous	N. Amb la serra. E. Torrent i l'aigua. S. Amb la via que va per la vila. O. Via que va a la mun- tanya.
995 V 28	ACB-LA. II N. 481 Mas v. 9, n. 161 AHC B Mas v. 19, F. 29	ELIES i la seva esposa BONADONA	GUILLEM i la seva esposa BELIARDIS.	Terme de Pre- mià	Alou: terres, vin- yes, cases, corts, horts, pomeres (fèrtils i bordes), conreat i erm.	Elies per la seva esposa i Bonadona pels genitors i altres formes.	5 unces d'or	N. Muntanya de Sant Mateu. E. Riu de Cabrils. S. Mar. O. Areny de Teià.
1000 II 27	ACB-LA. II N. 489 Mas v. 9, n. 199, AHC B Mas v. 19 F. 3	GUILLARA ARGEMIRÓ i ORIA (dona)	EMO (dona)	Terme de Pre- mià	Terra de 28 dex- tres de llarg.	Pels genitors	11 sous i 3 diners	N. Vinya d'Emmo E. Terra del cenobi de Sant Joan. S. Terra de Bonfill i hereus. O. Terra d'Emmo.

de lliurar, ni el tipus de conreu específic de cada terra —hort, vinya, cereals, arboricultura—. Aquesta informació la podem trobar en altres propietats del terme de Premià, de les que gaudim d'una major informació. Sabem que hi havien terres dedicades al cultiu dels cereals, vinya i oliveres, —la trilogia mediterrània clàssica—, alguns arbres fruiters, com molt bé poden ésser les pomeres i les figueres; horts, superfícies boscanes, així com terres ermes i, finalment, terres destinades a l'alimentació del bestiar, és a dir, prats conreats i pastures (prats naturals).

.-Metodologia adoptada per a calcular les superfícies de les terres de l'alou d'Arsenda.

El fet de disposar d'una detallada informació, ens ha permès determinar amb força precisió la superfície de les terres que s'esmenten en el document. No obstant, no s'han pogut evaluar la totalitat de les peces, ja que en alguns casos hi mancaven les mides dels límits.⁹⁰

D'un total de 38 peces que configuren el document, tenim les mesures de 33, el que ens ha permès fer de manera aproximativa el càlcul de la superfície. Els límits venen donats en destres, i tan sols en un cas, en braçades. Així ens ha ofert la possibilitat de reconvertir aquestes mesures a metres ($1 \text{ braçada} \times 1,67 \text{ m. i } 1 \text{ destre} \times 2,796 \text{ m.}$).⁹¹

Una vegada conegudes les longituds de les afrontacions de cada peça de terra, s'ha procedit a elaborar la figura geomètrica amb aquestes mides. És evident, que no es pot conèixer de manera exacta el tipus de figura resultant, ja que desconexim els angles, per tant remarcuem que la figura sempre serà aproximativa. Malgrat això, hem reconstruït la majoria de terres, respectant l'orientació que ens especifica el document, és a dir, els punts cardinals.

El càlcul de la superfície de les terres nº 3, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 24, 28, 29, 33, 35, 36 i 37, ha resultat força senzill, ja que la figura que donava sempre era un rectangle en la que els costats paral·lels reunien les mateixes mesures. D'aquesta manera, aplicant la fórmula de l'àrea del rectangle, —multiplicar costat per costat— ràpidament obtenim la superfície en metres quadrats.

En les altres peces, de formes geomètriques irregulars, la superfície s'ha calculat mitjançant el mètode següent: hem construït totes les peces de manera que dos costats estiguessin disposats en forma d'angle recte. Aquesta ha estat la única forma de poder construir la figura, que si bé desconexim si és la forma original, almenys tindrem aproximadament la superfície de cada peça. Per calcular la superfície

90. En el cas de les peces del quadre annex: nº 1, 2, 23, 25 i 3.

91. LLENSA DE GÉLCEN, S.: *Breve historia de las medidas agrarias de la Antigüedad, y estudio particular de aquellas cuyo uso es tradicional en Catalunya*. (C.O.S.A.), nº 12. Barcelona, 1952. p.48
ALCOVER, A.M. i MOLL, F.: *Diccionari Català-Valencià-Balear*. V. IV. p. 348.

d'aquestes peces, s'han utilitzat alhora tres sistemes que tot seguit passarem a explicar.

El primer ha consistit en triangular la figura a base de triangles rectangles. Aplicant el teorema de Pitàgores, hem pogut obtenir de manera aproximativa la superfície de cada peça.

El segon sistema ha consistit en dividir la figura en dos triangles, en els que un és rectangle i l'altre de forma irregular. Pel que fa al triangle rectangle, hem aplicat la mateixa fórmula del primer cas, és a dir, el teorema de Pitàgores. En el cas del triangle irregular, hem utilitzat la fórmula del semiperímetre: $A = \sqrt{S(S-a)(S-b)(S-c)}$; $S = 1/2(a + b + c)$.

Finalment, el tercer sistema consistia en calcular les mitges del quatre costats; és a dir, multiplicar la mitja dels dos costats més llargs, per la mitja dels dos costats més curts.

Per calcular la superfície de cada figura, s'han emprat aquests tres mètodes. Les diferències de superfície resultants han estat mínimes, i la solució final sempre l'hem donada tenint en compte els tres sistemes. Malgrat que hem intentat fer-ho de la manera més precisa, cal remarcar de manera especial, que, aquestes superfícies de les peces: 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 18, 19, 20, 26, 27, 30, 32, 34, i 38, seran aproximatives perquè tal com hem indicat més amunt, la figura resultant no la coneixem amb exactitud.

Finalment direm que no hem inclòs les figures geomètriques resultants, ja que el fet d'ésser irreal ens ha fet pensar que no era necessari adjuntar-les.

1.3.2. Els petits aloers

a) *Procedència de la petita propietat*

El origen de la petita propietat a la Catalunya vella, podem remontar-los al sistema de colonització del sòl, portat a terme en els segles IX-X, és a dir, l'aprisió,⁹² mètode pel qual un repoblador adquiria la propietat d'una terra amb la condició d'haver-la treballat per un espai de temps de 30 anys.

Pel que fa a la documentació que hem utilitzat, —que es centra exclusivament en cartes de vendes, donacions, empenyoraments i contractes agraris—, veiem que ben poques notícies ens aporta al respecte. Tan sols trobem un document que faci referència a l'aprisió: en concret, és el cas de la terra i puig de Premià,⁹³ aspecte del que ja hem parlat anteriorment.

92. BONNASSIE, P.: *Op. cit.* V. I. pp. 201; SALRACH, J. M.: *Repoblament i colonització agrària a l'Alta Edat Mitjana, a Estructura social i econòmica del camp català*. pp. 29-34. SALRACH, J. M.: *Història...* p.217.

93. Veure quadres: Vendes segles X-XII (989-II-1 ó 4)

En els altres béns o propietats que tenim registrades, la procedència s'estableix a partit d'altres mitjans, com poden ésser les successions, els contractes matrimonials, les compres, les donacions, empenyoraments, o bé, contractes de *complantatio*.

Per tant, si la documentació —que es remunta als anys 30 del segle X—, no té present l'aprisió com a sistema d'adquisició del sòl, ens pot ésser lícit pensar en dos possibles motius. En primer lloc, podríem creure que el terme de Premià no restà totalment despoblat en el Baix Imperi Romà i inicis de l'Alta Edat Mitjana; o bé, que el sistema de l'aprisió es portà a terme si no als inicis del segle IX, al menys a finals d'aquest. Cal dir que tot això no són més que unes meres suposicions.

A partir del segle X veurem, com ja hem dit, que la procedència de les propietats es fonamentà bàsicament per les relacions familiars, com poden ésser els heretaments, dels que tenim força exemples;⁹⁴ i, d'altra banda, els contractes matrimonials —disposem d'exemples a partir dels quals podem veure com l'esposa accedí a una part de la propietat del marit mitjançant la dècima que com el mateix nom indica, correspon a la desena part dels bens que el cònjuge tingui i pugui tenir—. ⁹⁵

Molts dels alous pagesos derivaren dels contractes de *complantatio* establerts amb gran terratinents.⁹⁶ Tenim un exemple que ens demostra d'una manera bastant clara aquest fet. En el 982 Guifré i la seva esposa Aurundina, firmaren un contracte de *complantatio* amb Miró; en concret, adquiriren 3 mojudes de terra (14.689,5 m², és a dir, 1.5 Ha.)⁹⁷ per plantar-hi vinyes en un termini de 8 anys,⁹⁸ durant els quals es dividirien la verema i, finits aquests, la meitat de la terra restaria sota la propietat de Guifré i Aurundina.⁹⁹ Tres anys més tard ambdues parts estableixen un nou contracte amb el lliurament d'una mojada de terra (4.896,5 m²; aproximadament, mitja hectàrea) sota les mateixes condicions, però per un termini de cinc anys.¹⁰⁰ Amb aquests dos contractes Guifré i Aurundina arribaren a adquirir de Miró una superfície aproximada de terra de dues hectàreas, per ser més concrets, 19.586 m².

L'any 975 Aurundina, vídua ja de Guifré, juntament amb els seus fills adquiriren de Miró el document que l'legitimà la propietat de la meitat d'aquestes terres,¹⁰¹ su-

94. Veure quadres (procedència): Donacions segles X-XIII; Vendes segles X-XII; Contractes segles X-XI i Empenyoraments segles XI-XII.

95. BALARI I JOVANI: *Orígenes históricos de Cataluña*. pp. 524-525. BROCA, M.^a de: *História del derecho de Cataluña especialmente del Civil i exposición de las instituciones del Derecho Civil del mismo territorio en relación con el Código de Civil español y la jurisprudencia*. Generalitat de Catalunya. Barna, 1985. pp. 232-234.

Veure quadres: Vendes segles X-XIII (968-VII-20), (1002-XII-1), (1005-IV-13), (1008-VI-7)

Ibid.: Donacions segles X-XIII (1005-I-2).

96. SALRACH, J. M.: *Història*... p. 219.

97. Hem considerat que una mojada de terra equival a 4.896,5 m². LLENSA DE GELCEN, S.: *Breve historia de las medidas agrarias*... pp. 61-62. BALARI I JOVANY: *Op. cit.* p. 625.

98. Aquests contractes, normalment, tenien una durada de 7 anys. SALRACH, J. M.: *Història*... pp. 219; BONNASSIE, P.: *Opus. Cit.* V. I, p. 201.

99. Veure quadres: Contractes segles X i XI (962-11-18)

100. *Ibid.*: *Ibid.* (965-II-24).

101. *Ibid.*: *Ibid.* (975-I-31).

mant un total de 11.341, 872 m² ¹⁰² en xifres reals aproximadament la meitat de les terres cedides en *complantació*.

El repartiment de les vinyes ens dibuixa la situació que travessava la propietat del sòl. En primer lloc, possibilita al pagès que treballa la terra d'accedir a la propietat en compensació de llur treball. Però d'altra banda, aquesta repartició implicarà que la propietat resti condemnada a la segregació, tant per part del pagès com per part del propietari. Aurundina i els seus fills adquiriren 4 peces de terra més o menys separades,¹⁰³ de les quals una meitat restaria per Aurundina, mentre que l'altre seria pels seus fills. Altrament, el propietari de les terres -Miró-, si per una part adquirirà unes terres conreades, per l'altre, perderà la meitat de les cedides en *complantatio*.

Tantmateix, ens podríem preguntar fins a quin punt la legitimació de la propietat suposava un accés a la totalitat dels drets inherents a aquesta. Nosaltres pensem que, en certa manera, restà retallada, car els nous propietaris tan sols podrien vendre-la en cas que Miró i els seus hereus no volguessin comprar-la. És a dir, certament els drets adquirits per Aurundina, esdevingueren sotmesos a les conveniències, en aquest cas, de la gran propietat. Aquesta afirmació s'ens confirma puix que després de la venda que Miró efectuà, el 983, del seu alou a Emo i Isimbert,¹⁰⁴ suposem que juntament amb els seus drets, Aurundina i els seus fills vengueren també a Emo i Isimbert una mojada de vinya de la propietat adquirida en el 975,¹⁰⁵ i un hort que anteriorment comprà a Bulgara i Ermeriga.¹⁰⁶

b) Política territorial de la petita propietat.

La situació del pagès i del petit alou, ja en la desena centúria, era força inestable. Aquest esdeveniment podem vincular-lo amb el creixement de la població que comportarà la fragmentació de les terres; d'altra banda, també hi influí l'estat rudimentari en que es trobaven els estris i tècniques de conreu; i, finalment, una sèrie de males collites seria suficient perquè un camperol hagués de recórrer a l'alternativa del préstec empenyorant les seves terres.¹⁰⁷

Ara bé, no tots els camperols es trobaven dintre d'aquests esdeveniments; sinó que molts aconseguiren salvar les dificultats i els fou possible portar a terme una política territorial de concentració de terres. Aquest camí fou, creiem, el que seguiren Ausili i Cixilo en el terme de Premià, a partir de l'últim terç del segle X.

102. Aquesta superfície, aproximadament, suposa una mica més de la meitat del total de les terres adquirides en *complantatio*. Considerant que un dextre equival a 2,796 m. ALCOVER-MOLL: *Diccionari Català-Valencià-Balear*. V. IV, pp. 348.

Per calcular l'extensió de les terres hem partit de la seva superfície màxima, sobre aquesta qüestió ja hem parlat en el apartat anterior.

103. Verue quadres: (afrontacions) Contractes segles X-XI (975-I-31)

104. *Ibid*: Vendes segles X-XIII (983-IX-10).

105. *Ibid*: *Ibid*. (986-III-9).

106. *Ibid*: *Ibid*. (968-VII-20).

107. SALRACH, J. M.: *Repoblament i colonització*... p. 34.

Els antecedents pels quals Ausili i Cixilo arribaren a aconseguir els medis necessaris per adquirir terres, a partir de compres, els desconexem totalment. Ara bé, el fet de que en un termini de 4 anys -des de el 974 fins el 977- arribessin a comprar 4 vinyes és simptomàtic de que gaudien de una situació força favorable.

Encara que les dimensions de les terres, pel que sembla, són reduïdes, amdós tingueren la destresa d'adquirir vinyes més o menys properes entre elles. La conjuntura que afavorí aquest fet, la desconexem directament; però indirectament podem veure que en tres de les compres efectuades, els venedors són els mateixos; en efecte, el 24 d'abril de 974 la compra es fa a Gelsinda, Sigeara, i al germà d'elles, Comparat.¹⁰⁸ El 7 de maig del mateix any la venda l'efectuà Comparat¹⁰⁹ i el 26 del mateix mes, els venedors tornen a ésser Gelsinda i Sigeara.¹¹⁰ Potser en aquesta reiteració dels venedors podem interpretar, o bé que partiren cap a altres indrets, o bé pot respondre a la necessitat de numerari, situació que fou aprofitada per Ausili i Cixilo per formar un petit patrimoni, més o menys, reagrupat. Aquesta política també es portà a terme en el 977, car compraren a Marca una vinya propera també a les de les adquisicions anteriors; al menys això és el que ens demostren les seves afrontacions.¹¹¹

Com veiem, doncs, la política de concentració del sòl no només era exclusiva dels grans propietaris, sino que també petits *aloers* enriquits portaven a terme dita política.

108. Veure quadres: Vendes segles X-XII (974-IV-24).

109. *Ibid.*: *Ibid.* (974-V-7).

110. *Ibid.*: *Ibid.* (974-V-26).

111. *Ibid.*: *Ibid.* (977-II-1).

QUADRES RELACIÓ: *VENDES SEGLES X-XIII*
(A.C.B. Libri Antiquitatum)

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
930 IX 6	ACB-LA. II N. 461 Mas v 9, n. 10 AHCBC Mas v 19, F.2	AMANDA (dona) i SABORON (fill)	VIUDANEL- DA	Vila de Premià	Casa, cort, hort, vinya, figueres, solar de la premsa (torcularium)	Per compra i per tutela del fill	10 sous	Casa, cort i hort E. Casa de Trasovado i terra d'Ismbert. O. Via que va per la vila. S. Casa Garsenda com- tessa i la terra d'Ismbert. N. Terra de Justa i els seus fills. Vinya E. Vinya de la compra- dora i els seus hereus. S. Vinya de Carpio i hereus. O. Vinya de Bon- home i hereus. N. Amb el marge.
968 VII 20	ACB-LA. II - N. 467 Mas v 9, n. 45 AHCBC Mas v 19, F.2	BULGARA i la seva esposa ERMERIGA	GUIFRÉ i la seva esposa AURUNDI- NA	Dintre la Vila de Premià	Hort, tanca, ar- bres	Per compra i la seva esposa per la dècima	2 sous i 3 diners	N. Hort de Miró que diuen LUBETO (té 2 dextres) E. Hort d'Abila i he- reus (té 2 dextres) S. Hort de Triers, que anomenen MOTIO- NE, i hereus (té 2 dextres) O. Terra de Miró que diuen LOBETO (ex inde dextros. II. et amplius)
974 IV 24	ACB-LA. II N. 470 Mas v. 9, n. 52 AHCBC Mas v. 19, F.2	GELSINDA i SIGEARA (do- nes) i el germà d'elles COMPARAT	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Pre- mià	Vinya	Pels genitors	16 sous	N. Camí públic (té 16 dextres) E. Vinya de Marcià (té 59 dextres) S. Terra d'Auru- tio (té 8 dextres) O. Vinya de Comparat (té 50 dextres)
974 V 7	ACB-La. II N. 475 Mas v. 9, n. 53	COMPARAT	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Pre- mià	Vinya	Pels genitors	1 sou i 3 diners	N. Camí públic. E. Vinya dels compra- dors. S. Vinya d'Aguila O. Vinya de Matha

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
974 V 26	ACB-LA. II N. 483 Mas v. 9, n 54	GELSINDA i la seva germana SIGEARA	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Una sort de vinya.	Pels genitors	2 sous	N. Camí públic E. Vinya de Marcià S. Vinya d'Achila O. Vinya de Pepino i dels venedors
977 II 1	ACB-LA. II N. 486 Mas v. 9, n. 58	MARCA (dona)	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Vinya	Pels genitors	1 sou i 2 diners	E. Vinya de Pepino S. Terra d'Aurucino O. Vinya dels compradors. N. Camí públic.
978 VII 29	ACB-LA. II N. 455 Mas v. 9, n. 62	ADALTRUDE (dona)	ISIMBERT i la seva esposa EMO	Lloc dit Premià	Cases, corts, horts, pomeres i altres arbres, terres, vinyes, boscos, garrigues, prats, pastures, molins, aquis, aquarum in educibus vel reductibus.	Pels genitors, difunts.	30 sous	E. Terme de Vilassar S. Ones del mar O. Terme d'Alella N. Terme que diuen d'Archa
981 III 17	ACB-LA. II N. 456 Mas v. 9, n. 67	ADALTRUDE (dona)	OLIBA (prevere)	Dintre la vila de Premià i en el terme de Teià	Heretar, cases, corts, solars, edificis, horts, terres, vinyes, conreades i ermes, tant a la muntanya com en el pla, «rego insubtrus rego», «et ipsa mea voce de ipsos planetarios.	Pels genitors i per altres formes.	70 sous	N. Terme de LUBO NES i d'ARCHA E. Terme de Vilassar S. Litoral del mar. O. Areny de Teià

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
982 IV 24	ACB-LA. II N. 454 Mas v. 9, n. 70	OLIBA (prevere)	ISIMBERT i la seva esposa EIMO	Termes de Premià i Teià.	Terres, vinyes, cases, hort, pomeres, tant conreat com erm, «rego vel subtus rego», tant a la muntanya com en pla, solars, edificis, «parietes cutas», «stellicunos».	Per compra i altres formes	1 peça d'argent de pes legítim	N. Terme de LUPO-NES o l'ARCHA E. Terme de Vilassar. S. Litoral del mar. O. Areny de Teià
983 IX 10	ACB-LA. II N. 468 Mas v. 9, n. 71 AHC B Mas v. 19, F.2	MIRÓ que anomenem LOBETO i els fills GOLDRE-GUD AR-NUST i SENU IRA	ISIMBERT i la seva esposa EMO.	Vila de Premià i Teià	Heretat, pla, muntanya: cases amb solars, edificis, horts, corts pomeres, terres, vinyes, «petris, garriçis, aquis, rum, ductibus et reductibus».	Dels pares dels venedors i per compra feta a Pe-legrina, germana de Miró	4 peces	N. Terme de LUBO-NES et ipsa ARCHA E. Terme de Vilasar S. Litoral del mar O. Areny de Teià
986 III 9	ACB-LA. II N. 485 Mas v. 9, n. 78	AURUNDI-NA (dona) i els fills UNGI-LLE, MASCA-RELL (prevere) GUSTRIMI-RUS	EMO (dona)	Vila de Premià	Vinya d'una modiat i hort amb arbres.	La vinya per coplantació que va fer amb el seu espòs, L'hort per compra,	14 sous i mig.	Vinya N. Vinya de la compradora. E. Torrent. S. Vinya de la compradora. O. Torrent. Hort N. Hort de la compradora. E. Hort de Miró, prevere. S. Hort de Tria, que nomenen MOCION. O. Hort de la compradora.
986 III 14	ACB-LA. II N. 459 Mas v. 9, n. 79	BELLANE	VIVES (bisbe)	Terme de Premià	Vinyes.	Pel seu fill	6 sous	N. Vinya de Ferreollus E. Vinya de Ermengodo. S. Vinya de Ferreollus. O. Vinya de Ermengodo (dona).

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
986 XII 29	ACB-LA. II N. 458 Mas v. 9, n. 86	AUSILI i la seva esposa CIXILO que nomenem CALUNCIA	EMO (dona)	Terme de Pre- mià	Vinya d'una mo- diata i mitja.	Per compra i altres formes	14 sous	N. Via pública. E. Vinya de Riculfus i hereus. S. Terra de Guntardus i hereus. O. Vinya de Riculfus i hereus.
989 II 1 o 4	ACB-LA. II N. 472 Mas v. 9, n. 96	ELIAS (preve- re), ALTEMI- RUS, ERMEN- GARDA (do- na) i BONA- DONA (dona).	VIVES (bisbe)	Terme de Pre- mià	Puig, torre.	«Per ienitori nostre, qui fuit per con- dritione sive per quacum- que voce.»	30 sous	N. Amb la serra. E. Torrent i l'aigua. S. Amb la via que va per la vila. O. Via que va a la mun- tanya.
995 V 28	ACB-LA. II N. 481 Mas v. 9, n. 161 AHC B Mas v. 19, F. 29	ELIES i la seva esposa BONADONA	GUILLEM i la seva esposa BELIARDIS.	Terme de Pre- mià	Alou: terres, vin- yes, cases, corts, horts, pomeres (fèrtils i bordes), conreat i erm.	Elies per la seva esposa i Bonadona pels genitors i altres formes.	5 unces d'or	N. Muntanya de Sant Mateu. E. Riu de Cabrils. S. Mar. O. Areny de Teià.
1000 II 27	ACB-LA. II N. 489 Mas v. 9, n. 199, AHC B Mas v. 19 F. 3	GUILLARA ARGEMIRÓ i ORIA (dona)	EMO (dona)	Terme de Pre- mià	Terra de 28 dex- tres de llarg.	Pels genitors	11 sous i 3 diners	N. Vinya d'Emmo E. Terra del cenobi de Sant Joan. S. Terra de Bonfill i hereus. O. Terra d'Emmo.

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
1002 XII 1	ACB-LA. II N. 463 Mas v. 9, n. 220 AHC B Mas v. 19, F. 3	ELIES i la seva esposa CUSCHA	UNOGILLE i la seva esposa CIXULO	Terme de Premià	Dues peces de terra i una vinya.	Elies pels seus genitors i Cuscha per la dècima	13 sous i mig	La vinya, terra que està a l'Oliva N. Terra de Malancico. E. Vinya de Bonhome i hereus. S. Terra de Bonhome. O. Terra Dadille (dona) Aquesta terra té 25 dextres de llarg; d'ample, per un costat 4 dextres i per l'altre 3. Altra terra N. Terra de Bonhome. E. Terra de Lobatone, i hereus. S. Terra de San Pere Apòstol. O. Terra de Malancico. Aquesta terra té 9 dextres de llarg i 3 i mitja d'ample. Vinya N. Vinya de Malancico. E. Vinya de Miró (prevère). S. Vinya de Bonadona. O. Torrent. Aquesta vinya té 9 dextres de llarg i 5 d'ample.
1005 IV 13	ACB-LA. II N. 465 Mas v. 9, n. 236 AHC B Mas v. 19, F. 3	SUNEGILLE i la seva esposa RICHILLE.	GUILLEM i la seva esposa BELLIIARDIS	Terme de Premià en el MOLLAL.	Terra.	Sunegille pel seu genitor i Richilde per la dècima.	2 sous	N. Marges de Sunegillo E. Terra de Guilabert (vescomte). S. Sorra del mar. O. Terra del comprador.
1005 IV 13	ACB-LA. II N. 466 Mas v. 9, n. 237	ERMENGONDE (dona)	GUILLEM i la seva esposa BELLIIARDIS	Terme de Premià en el lloc nomenat CAMP D'EN LLOPART	Terra.	Pels genitors	1 sou i mig	N. Terra del cenobi de Sant Joan E. Terra del comprador. S. El marge. O. Terra del cenobi de Sant Joan.
1008 VI 7	ACB-LA. II N. 460 Mas v. 9, n. 268 AHC B Mas v. 19, F. 3	BERNAT i la seva esposa CHIXOL que nomenen LOBETA	BALLIARDIS (dona)	Terme de Premià a les Banyeres.	Terra, vinya, vinyal.	Bernat per conjuració Lobeta per la dècima i altres formes.	4 mancusos d'or	N. Via pública. E. Terra de Santa Maria. S. Ones del mar. O. No consta.

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
1009 II 11	ACB-LA. II N. 474 Mas v. 9, n. 279 AHCB Mas v. 19, F.3	MARIA	BELLIARDIS (dona)	Terme de Premià que es troba al PERELLONE dit BANYE- RES.	Terra.	Pels genitors i altres formes	5 sous.	N. Terra d'Ermegodo. E. Terra de la compra- dora. S. Via publica o litoral del mar. O. La terra de Santa Eulàlia, que fou de Sesenanda.
1009 IV 20	ACB-LA. II N. 464 Mas v. 9, n. 284 AHCB Mas v. 19, F.3	GUITARD i la seva filla GUISILA	UDALARD, (vescomte).	Premià	Alou: terres, vinyes, tant con- reat com erm, arbres, casals, cort.	Guitard pels seus genitoris	56 (...) «de auro» (no consta la moneda)	N. «In sumitare mon- tis» MARZAGANO E. Areny de Vilassar S. Litoral del mar. O. Areny de Teià.
1009 V 5	ACB-LA. II N. 476 Mas v. 9, n. 285 AHCB Mas v. 19, F.3	CHUSCHA (dona) que nomenen ADALGARDS	BERNAT	Terme de Premià o les Banyeres	Terra, vinya i vinyal «et ipsa voce complan- taria».	Pel seu genitor	Una «pelicia iespane scaparada» de 3 mancusos	N. Camí públic. E. Terra de Santa Maria S. Terra de Sant Miquel i la que va ser de IAN. O. Mar.
1013 X 29	ACB-LA. II N. 457 Mas v. 9, n. 327	SENDRED, LIONTIO, ELIES (sacer) almoiners de ERMILLE (dona)	AIO.	Premià	Hort, arbres, ceps, «cum ipso cannedo et rego et caput rego».	Per la difunta Ermille.	1 mancús d'or.	N. Via que va per la vila E. Camí S. Riu o areny. O. Hort de Comparad i hereus.

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
1018 III 17	ACB-LA. II N. 490 Mas v. 9, n. 375	RICHILLE (dona), PEPINO, QUINTULO (dona)	ENGUNCIA (dona).	Terme de Premià	Terres, que es troben en sis llocs, dues tires de vinya, hort i heretat amb arbres	Pels genitors	15 sous	Terra que està a l'Aigua Dolça N. Terra de Ferriolus. E. Terra de la compra- dora S. Litoral del mar. O. Terra de Amado. L'heretat que està en l'hort N. Hort de Pepino. E. Hort d'Oria (dona) S. Hort de la compra- dora. O. Muntanya. Peces petites que són al PLEDAMONE 1. Terra de Mir. (N) 2. Terra d'Esteve (N) 3. Terra que està a l'Oli- va. Confronta amb la terra de la compra- dora. 4. Terra de Simplici. (N) 5. Terra que està als Casals. Confronta amb la terra de la compradora. (N) 6. Hort que és vinya que està a la FORNA Confronta amb la vinya de Seniofre i hereus (N)
1050 VI 26	ACB-LA. II N. 443 Mas v. 10, n. 767	GERIBERT i la seva esposa ESTREGODEL i els fills d'ambdós GUILLEM i DOMENICO.	Santa Creu i Santa Eulalia de la Seu de Barcelona i els canonges.	Vila de Premià	Una sort de terra amb el casal des- truit i arbres.	Per compra i altres formes	4 mancosos d'or de Barcelona	E. Terra dels venedors i de Berenguer Arnal. S. Terra de Berenguer Arnal. N. Alou dels compra- dors. O. Torrent.
1067 VII 27	ACB-LA. II N. 462 Mas v. 10, n. 846 AHCB Mas. v. 19 F.4	SINFRET i la seva esposa TRASGON- TIA i RICHEL (dona)	ERMESSEN- DA DONU- CII.	Terme de	Alou: cases, corts, solars i edificis amb parets, terres, vinyes, horts, ar- bres, «petras et lignas, aquies, vie ductibus et re- ductibus», «et sicut in ipso quadro fuit scrip- tum».	Pels genitors i altres formes	«in propter precium per ipsum blad qui in ipso quadro reso- rat»	N. Muntanya de Sant Mateu. S. Ones del mar. O. Sorra de Teià.
1075 III 27	ACB-LA. II N. 478 Mas v. 10, n. 927 AHCB Mas v. 19, F.29	VIVA GUI- LLEM (prepò- sit).	GERALLO i la seva esposa ERMESSEN- DA.	Parròquia de Sant Pere de Premià	Alou: terres, vin- yes, conreades i ermes, tant a muntanya com el pla, garrigues, boscors, «aquis aquarum», cases amb corts, solars edificis, horts amb arbres de diversos gèneres.	Pel seu geni- tor, per compra i per altres for- mes.	3 mancosos d'or	N. Església de Sant Mateu. E. Litoral del mar. S. Parròquia de Teià. O. Parròquia i termes de Teià.

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
1146 III 29	ACB-LA. I N. 927 AHC B Mas v. 19, F.5	GUILLEM PERE de TU- RREDELA seva esposa MARIA i els fills d'ambdós	Confraria de Sant Silvestre de la Seu de Barcelona	Parròquia de Sant Pere de Premià en el litoral del mar el el lloc ano- menat Banyeres	Feixa de terra. Alou de Sant Sil- vestre per donació d'Antiga.	Pel seu treball i altres formes.	2 sous i 2 di- ners moneda de Barcelona	E. Alou de Joan Erumir. S. Litoral del mar. O. Alou de Chastel (il·legible). N. Alou d'Arnau Baró.
1164 III 29	ACB-LA. I N. 930 AHC B Mas v. 19, F-6	BERENGUE- RA vidua de BERENGUER GUADALL de Sant Viçens i i els seus fills PERE de Sant Vicenç i RAMON.	Confraria de Sant Silvestre de la Seu de Barcelona i per aquest ho reb Ramon DAL- MACI (prévere)	Parròquia de Sant Pere de Premià i Sant Ginés de Vilas- sar en el lloc nomenat Para- dies i en el lloc dit Buades.	Tor el que ténen en l'honor de Be- renguera i el seu difunt espòs.	41 sous de diners de Barce- lona.		

QUADRES RELACIÓ: *DONACIONS SEGLES X-XIII*
(A.C.B. Libri Antiquitatum)

DONACIONS

DATA	R.E.F.	DONADOR	BENEFICIARI	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	OBSERV.	AFRONTACIONS
966 XII 21.	ACB LA. IV N. 56 Mas v. 9, n. 44 AHC B Mas v. 19, F.2	Marmessors del testament de MIRO BO- RRELL (com- te), LANDE- RIC (abat de Sant Cugat Del Vallès) i PERE (bisbe)	Santa Creu de la Seu de Barce- lona.	Premià i Teià	Esglésies, parrò- quies i els seus delmes i primícies.			
987 II 23	ACB LA. II N. 473 Mas v. 9, n. 88 AHC B Mas v. 19, F.26	PAU, SIMPLI- CI, OLVIOLA (dona), mar- messors del testament de VIATARIUS	Santa Creu i Santa Eulàlia de la Seu de Barcelona.	Terme de Pre- mià damunt la casa de Santa Anastàsia	Vinya			N. Vinya d'Ermengod i de Seniofred. E. Vinya de Pladidia i hereus. S. Via que va a tot arreu. O. Terra de Guitart (levita?) i mallol que fou de Gontardi, difunt.
994	ACB LA. I N. 46 AHC B Mas v. 19, F.3	VIVES, bisbe de Barcelona	Santa Creu i Santa Eulàlia de la Seu de Barce- lona.	Premià, Agell i Argentona.	Alou: terres, vin- yes, cases, corts, horts, arbres, (conreat i erm) prats, pastures. Castell de Premià.	Per compra i altres formes. L'alou d'Agell i Argentona: compra, empenyora- ment i altres formes i fou de Geribert.	L'alou l'usu- fructuarà Sesenada i a la mort d'aquesta romandrà a la Seu de Barcelona.	
995 II 1	ACB LA. IV N. 150 AHC B Mas v. 19, F.3	Almoiners del testament de VIVES, bisbe de Barcelona	Santa Creu i Santa Eulàlia de la Seu de Barce- lona.	Premià, Cisa i Argentona	Alou: terres, vin- yes, cases i corts.	Foren de Geribert		

VENDES

DATA	R.E.F.	VENEDOR	COMPRADOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	PREU	AFRONTACIONS
974 V 26	ACB-LA. II N. 483 Mas v. 9, n. 54	GELSINDA i la seva germana SIGEARA	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Una sort de vinya.	Pels genitors	2 sous	N. Camí públic E. Vinya de Marcià S. Vinya d'Achila O. Vinya de Pepino i dels venedors
977 II 1	ACB-LA. II N. 486 Mas v. 9, n. 58	MARCA (dona)	AUSILI i la seva esposa CIXILO	Terme de Premià	Vinya	Pels genitors	1 sou i 2 diners	E. Vinya de Pepino S. Terra d'Aurucino O. Vinya dels compradors. N. Camí públic.
978 VII 29	ACB-LA. II N. 455 Mas v. 9, n. 62	ADALTRUDE (dona)	ISIMBERT i la seva esposa EMO	Lloc dit Premià	Cases, corts, horts, pomeres i altres arbres, terres, vinyes, boscos, garrigues, prats, pastures, molins, aquis, aquarum in educibus vel reductibus.	Pels genitors, difunts.	30 sous	E. Terme de Vilassar S. Ones del mar O. Terme d'Alella N. Terme que diuen d'Archa
981 III 17	ACB-LA. II N. 456 Mas v. 9, n. 67	ADALTRUDE (dona)	OLIBA (prevère)	Dintre la vila de Premià i en el terme de Teià	Heretat, cases, corts, solars, edificis, horts, terres, vinyes, conreades i ermes, tant a la muntanya com en el pla, «rego insubtrus rego», «et ipsa mea voce de ipsos planetarios.	Pels genitors i per altres formes.	70 sous	N. Terme de LUBO NES i d'ARCHA E. Terme de Vilassar S. Litoral del mar. O. Areny de Teià

DONACIONS

DATA	R.E.F.	DONADOR	BENEFICIARI	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	OBSERV.	AFRONTACIONS
1109 V 31	ACB LA. III N. 151 AHC B Mas v. 19, F.5	BERNAT ER- MENGOL (canonge)	Santa Creu i Santa Eulàlia de la Seu de Barce- lona.	Parròquia de Sant Pere de Premià i TL- ZIANA (Tiana ?)	Alou: masos, co- lomers, terres, vinyes (con- reades i ermes) tant en la muntanya com en el pla.	Compra feta a Berenguer Sanç i a la seva esposa: a Gerald de Castelló i a la seva esposa i fills.		
1127 III 28	ACB LA. III N. 153 Mas v. 10, n. 1357 AHC B Mas v. 19, F.5	RAMON PE- RE i PERE DEL FAR germans.	Canònica de la Seu de Barce- lona.	Parròquia de Sant Pere de Premià i altres llocs.	Alou.	Usurpació feta a la canònica de Barcelona i Bernat Ermengol oncle d'ells.	Resten condemnats a definir-ho per la sen- tència d'exco- municació fe- ta pels ca- nonges.	
1143 III 13	ACB LA. I N. 928 Mas v. 11, n. 1548 AHC B Mas v. 19, F.5	GAUCEFRE- DUS de Santa Coloma i la seva esposa GUILIA	L'altar de Sant Silvestre de la Seu de Barce- lona.	Parròquia de Premià i altres llocs.	Dos masos amb les seves pertinen- ces (conreus i erms), orbes de diversos gèneres i tinences. A més un altre mas.	A guacefre- dus per la se- va esposa i a aquesta pels seus genitors i per compra	En els dos masos hi esta- ver Arnou Ferrer i Vives Teixidor. En el tercer mas hi estan Pere Guadall i el seu germà	<i>Dos masos, limiten amb horts, ferregensals, arbres i quintà.</i> E. Riera i la via pública S. Alou de Franquesa O. Amb el puig N. Amb l'alou del Feu de Sant Joan. <i>Deu peces de terra separades.</i> 1 Amb oliveres que està al cros E. Carrer públic S. Alou de Franquesa O. Alou de Franquesa N. Alou de Franquesa 2 A l'oliva E. Alou de Franquesa S. Alou de Franquesa N. Alou de Franquesa O. Torrente de Bulgara 3 E. Alou de Pere del Far S. Alou de Sant Pau O. Torrent de Bulgara 4 E. Puig de Devodellis S. Alou de Franquesa N. Alou de Franquesa O. Torrent d'Oliu 5 En les Planes E. Alou de Berenguer Guadallí S. Amb la via O. Torrent de Fornacha N. Alou de Franquesa 6 En el viastrel (sic) E. Alou de Sant Cugat S. Alou de Sant Mateu O. Alou de Sant Pau N. Amb la via 7 Al Puig Oriol (sic) E. Alou de Sant Pau S. Alou de Franquesa O. Torrent de Canellís (sic) N. Alou de Geribert Hug (difunt) 8 En la Clota E. Alou de Sant Pau i Franquesa S. Guillem Ramon de Sta. Oliva difunt O. Alou de Sant Pau i Franquesa N. Via 9 En la Clota E. Franquesa S. Franquesa O. Franquesa N. Via 10 En les Banyeres E. Alou de Franquesa O. Alou de Franquesa S. Litoral de mar N. Marge de Sant Pol de mar

DONACIONS

DATA	R.E.F.	DONADOR	BENEFICIARI	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	OBSERV.	AFRONTACIONS
1155 XI 26	ACB LA. I N. 929 AHC B Mas v. 19, F.6	BERENGUER GUADALL i la seva esposa BERENGUE- RA.	Altar de Sant Silvestre.	Parròquia de Sant Pere de Premià en el lloc nomenat PA- RADIES. Parròquia de Sant Ginés de Vilassar a les BUADES.	Camp. 1 perellada de sebradura d'una cimina.	A Berenguera pels seus ge- nitors i a Be- renguer Gua- dalli «per mea voce»	Els donadors ho tindran durant la seva vida sota l'a- lou, domini i drets de dit al- tar, lliurant un cens per Nadal de mit- ja quartera d'oli i a la mort d'a- quests restarà totalment per dit altar	E. Alou de Santa Maria de l'Estany S. Amb el mar O. Alou de Bernat de Sant Llei N. Alou de Sant Pere de les Abadeses
1163 III 14	ACB LA. II N. 491 AHC B Mas V. 19, f.6	Sança de BELL- LLOCH el seu fill GUILLEM i altres fills d'ella	Sança, filla de la donadora i els fills que aquesta tingui amb Pere de Sant Vicenç	Parròquies i termes de Pre- mià i Teià	Mas Soler amb les seves bordes perti- nences, tinences, terres, vinyes, arbres de diversos gèneres, serveis, usatges, prats, pastures i aigues.	Esponsalici de Sança, filla de Sança Bell- Lloch. En el cas que Riam- bau, fill de la donadora s'a- poderés del mas es substi- tuiria pel mas de Vell Figue- res		
1201 X 16	ACB LA. II N. 492	GUILLEM de SANT VI- CENÇ i la seva esposa GUI- LLELMA.	Berenguer de Sant Vicenç, canonge i germà de Guillem.	Parròquies i termes de Sant Pere de Premià i Teià.	Mas Soler amb les seves bordes, per- tinences, tinences (conreades i ermes) tant en la muntanya com en el pla, terres, vinyes, arbres de diversos gèneres, serveis, usatges, prats, pastures, aigues, amb totes les seves senyo- ries.	Ho donen en franc alou		

DONACIONS

<i>DATA</i>	<i>R.E.F.</i>	<i>DONADOR</i>	<i>BENEFICIARI</i>	<i>SITUACIÓ</i>	<i>OBJECTE</i>	<i>PROCED.</i>	<i>OBSERV.</i>	<i>AFRONTACIONS</i>
1212 V 20	ACB LA. II N. 493 AHC B Mas v. 19, f. 6	GUILLEM de SANT VI- CENÇ.	Santa Creu i Santa Eulàlia i la canònica de la Seu de Barce- lona.	Parroquies de Sant Pere de Premià i Sant Martí de Teià.	Mas Soler, perti- nences, tinences, bordes, homes, dones, senyo- ratges, agraris censos aemprius aigues, pastures tragines, alber- gues, arbres de diversos gèneres, oliveres, «quarcu- bus», cugucia, exòrquia, «homi- nicidis», intestia, «placitis firma, stacamentis, invencionibus» i altres senyora- tges i usatges. També quèsties.	Tot va ésser donat junta- ment al seu germà Beren- guer com a ca- nonge. El ?-VII-1212 el rei Pere confirma la donació		

QUADRES RELACIÓ: *CONTRACTES SEGLES X-XI*
(A.C.B. Libri Antiquitatum)

CONTRACTES

DATA	REF.	PROPIETARI	TENIDOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED.	AFRONTACIONS	OBSERVACIONS
962 II 19	ACB LA. II N. 477 Mas v.9, n. 27	MIRÓ que anomenen LUPUS	GUIFRE i la seva esposa AURUNDINA.	Lloc que nomenen Premià.	3 mojades de terra per complantar-hi vinya.	Pel seu genitor difunt	E. Terra de Bulgara i els seus hereus S. Terra de Viventuis i els seus hereus O. Torrent N. Terra de Biarigis	Ho dona per un plaç de 8 anys en els quals es dividirà la verema per la meitat exceptuant-ne una que serà en la seva totalitat pel tenidor. Finit aquests anys, la meitat de la terra restarà pel tenidor. La part que trenqués el contracte hauria de lliurar a l'altra 10 sous
965 II 24	ACB LA. II n. 479 AHC Mas v.19 f.2	MIRÓ que anomenen LOBETO	GUIFRE i la seva esposa AURUNDINA.	Terme de la vila de Premià.	1 mojada de terra per complantar-hi vinya per precària.	Pels seus genitors. «ad ec medietate qui mihi adversint de ienitores meos	N. Vinya de Miró E. Vinya d'Amat S. Sorra del mar O. Una vinya	Ho dona per un plaç de 5 anys en els quals es dividirà la verema per la meitat exceptuant-ne una que serà en la seva totalitat pel tenidor. Finit aquests anys, la meitat de la terra restarà pel tenidor. La part que trenqués el contracte hauria de lliurar a l'altra 10 sous
975 I 31	ACB LA. II N.480 Mas v.9, n. 56	MIRÓ que anomenen LUBETO	AURUNDINA i els fills que tingué amb GUIFRE, difunt: UNIGILLUS, VENTRELLUS, GUISTRIMURUS i MASCHARELLUS.	Vila de Premià i prop el seu terme.	2 peces de terra.		1. N. Vinya de Miró i Aurundina (72 dextres). E. Terra de Bulgara i els seus hereus (6 dextres i mig). S. Vinya de Miró (72 dextres). O. Torrent (10 dextres) (la vinya te 9 dextres d'ample). 2. N. Vinya d'Aurundina (23 dextres). E. Terra de Bulgara i els seus hereus (12 dextres). S. Vinya d'Aurundina (23 dextres). O. Vinya de Miró (12 dextres). 3. N. Vinya de Miró (41 dextres). E. Terra d'Aurundina (7 dextres). S. Vinya d'Aurundina i de Miró (41 dextres). O. Torrent (7 dextres). 4. Una feixa de vinya al mual N. Vinya de Miró (5 dextres i mig). E. Vinya d'Amat (veguer) (49 dextres). S. Sorra del mar (6 dextres i mig). O. Vinya de Miró (49 dextres).	Carta llegal de la meitat de les terres que tan sols podran ésser venudes en el cas que Miró i els seus hereus no volguessin comprar-les

CONTRACTES

DATA	REF.	PROPIETARI	TENIDOR	SITUACIÓ	OBJECTE	PROCED	AFRONTACIONS	OBSERVACIONS
1055 VIII 13	ACB LA II N. 482 Mas v. 9, n. 683 AHCb Mas v. 19 f. 5	GUISLABERT (bisbe) amb la caterua de canonges.	GERIBERT i la seva esposa STREGOD.	Vila de Premià al costat de l'església de Sant Pere i Sant Tomàs Apòstols.	Casals per a reedificar-hi i construir-hi cases per precària.	Per la Canò- nica de la Seu de Barcelona	E. Cementiri de Sant Pere i Sant Tomàs S. Cementiri a tres passos lluny de la casa de Sant Pere i Sant Tomàs O. Via que va per la vila N. Terra dels fills de Domnuç Geribert	Ho tindran durant tota la seva vida y poste- riorment passarà al fill d'ells que escollissin que ho posseirà de la mateixa manera però a la seva mort serà restituit a la Canònica. La part que trenqués el contracte pagarà a l'al- tra 2 unces d'or.

QUADRES RELACIÓ: *EMPENYORAMENTS SEGLES XI-XII*
(A.C.B. Libri Antiquitatum)

EMPENYORAMENTS

DATA	R.E.F.	PRESTADOR	MANLLEVAD.	SITUACIÓ	MANLLEUTA	PROCED.	PRESTEC	AFRONTACIONS	RESOLUCIÓ
1064 o 1065 any V de Felip no consta dia i mes.	ACB LA II. N. 469 Mas v. 10 n.811 AHCB Mas v.19, f.29	ARNAU OLIBA	SINFRE, fill d'ESCLUE la seva esposa TRASGON- TIA i RICHEL	Terme de Premià	Terres amb vinyes, horts, arbres, cases amb corts, solars, edi- ficis, horts amb arbres rec, «ca- pud reg», aigua per a regar.	A Sinfré pels seus genitors i Esclue per la seva dècima, pels genitors d'ella i altres formes	10 sexters d'ordi «et unam nitido et purgato»	N. Cim de les muntanyes de Sant Mateu E. Areny de Vilassar S. Ones del mar O. Sorra de Teià	En la festa de Sant Feliu del proper any lliuraran al prestador 10 sexters, 3 quarteres i tres quartanes d'ordi.
1105 VII 27	ACB LA II N. 487 Mas v. 10, n.1205 AHCB Mas v. 19, f.5	BERNAT ERMENGOL	BERENGUER SANÇ i la seva esposa ER- MENIARDIS	Premià	Mas amb solars i edificacions amb l'alou on és edifi- cat, amb dues pe- ces de terra i una de vinya.	A Berenguer Sanç per do- nació feta de Geribert Gui- tart, per la dè- cima i altres formes	4 morabetins		En la propera Pasqua haurà de lliurar el deute en el cas que no fos així tot passarà al prestador restant sota el seu propi alou.
1197 VIII 8	ACB LA II N. 495 AHCB Mas v. 19, f.6	GUILLEM ERMENGOL	GILLEM DE SANT VI- CENÇ i la seva esposa GUI- LLELMA	Parròquia de Sant Pere de Premià	Mas soler amb les seves pertinences, tinences, terres, vinyes, arbres de diversos gèneres, censos, usatges, fruits, senyoratges.		700 sous de diners de Bar- celona, marca de plata de 44 sous		Convenen lliurar els 700 sous el pro- per primer de gener..